

ಬಯಲು Bayalu

....a space of our own

Karnataka Field Institutes

April 2014

Issue No.: 20

Alas!

Thara Balagopal

Bright Blue skirt, new white shirt
Into a green satchel books, pencil, eraser insert
Eager to start I race to the gate
But my unshod feet make me wait

To the burly watchman I whisper 'new student'
His frown asks me how could I be so imprudent

Gates finally open for me to see a huge play ground
'Millions' of children there abound
So different in color and speech
That I feel they are out of my reach

New teacher, bright classroom, tables and chairs
Evokes both happy and gloomy stares
Flurry of finding space leaves me standing uncertain
Until an empty space in the last row beckon

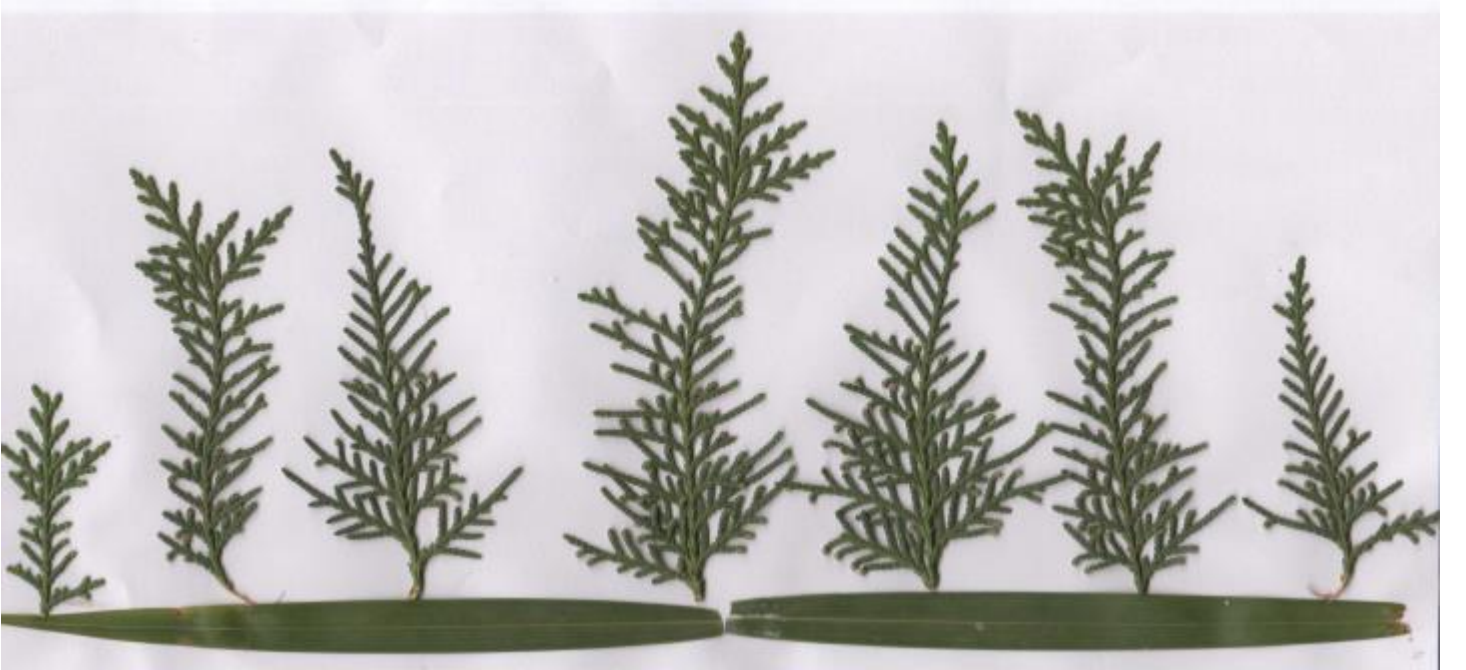
I timidly smile at the curious faces I pass
When from another end I hear 'RTE alas'!

Contents

Struggle of the Southpaws (English) By Asha Rai.....	4
ನಾನು ಎಸ್ ಸಿ (Kannada), I am SC By Asharani.....	5
Reflection from the hills (English) by Tapas Sutradhar	6
In the name of Religion – Multiple Dialogues (Multi Languages) By Priyanka	7
ಶೋಷಿತ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯ (Kannada) Dalit The Opressed By Showrish Kudkuli	9
ಮುದುಕಿ ಮತ್ತು ಧಣಿ (Kannada Peom) Old woman and Landlord By Hameed manjeshwar	12
All are different but all are important (English) By Meera	13
The young crowd and my concern (English) By Girija Srinarayan	14
ಅನುಭವ ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠ (Kannada) A Lesson from Expreince By Raviprakash	16
The meals (English)By Peri	17
ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನ (Kannada) Knowledge of Discrimination By B Ramachandra Bhat.....	19
मेहनत कि अझमत (Hindi) By अतिया कौसर.....	19
ಬದಲಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಬರೆದುಕೊಂಡ ಭವಿಷ್ಯ (Kannada) Shaping career in vhangng times By Nazeevi.....	21
ತಾರತಮ್ಯ ಮೀರಿ ನಿಂತ ಶಿಕ್ಷಕ (Kannada) A Teacher Overcoming Discrimination by Giridhar Vaidya	23
Politics, Cricket and Identity (English) By Shifa Syeda	24
ಮನೆಯೊಳಗಣ ತಾರತಮ್ಯ (Discrimination in the Family) by Shridhar Rajnal	25
ಮುಖವಾಡದೊಳಗೊಂದು ಮುಖ (Kannada) A Face inside the Mask by Gopalakrishan I	27
ಸಂಚಿನ ಪ್ರದೇಶ (Kannada Poem) A Deceitful Region By Priyanka	30
ಆಶ್ವಾಸನೆ (Kannada) An Assurance by Laxmi M	30
ಈ ನವಿಲೂ ನರ್ತಿಸಲಿ (Kannada) Let This Picocok Dance by Ranjan	32
ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಹಾತೊರೆದ ಎಳೆಯ ಮನಸು (Kannada) Young Mind Waiting for Change by Sunitha	34

ಜಾತಿಯೊಂದಿಗಿನ ಈ ಪಯಣ (Kannada) A Journey with caste by Srilatha K.N.....	35
When is the END for discrimination? (English) By Gurunathagouda.....	37
ಒಂದು ಬೆಕ್ಕಿನ ಆತ್ಮಕಥೆ (ಮುಂದುವರೆದ ಭಾಗ) (Kannada) Autobiography of Cat Par 3 by Ramakrishna	39
ನವ ತಾರತಮ್ಯದ ಮೊದಲ ಪಾಠ (Kannada) A First Lesson of Neo-Discrimination by Shadakshari	41
ಶ್ಯಾಮಲೆಯೊಬ್ಬಳ ಸ್ವಗತ (Kannada) Soliloquy of Shamala By Usha Ambrose	42
Cool clicks by Asif.....	44

Struggle of the Southpaws

-Asha Rai

I was a born left hander. I have inherited this mostly from my father's ancestors. Though I could meet similar folks from childhood to this age in life on various occasions, it was not so easy to find acceptance of this trait everywhere.

On one hand it's so thrilling and exciting when people identify us as left handers and have a surprise on their face. On the other hand in some situations, we feel left out from the majority of the people in the world.

The moment we start writing in front of people they will be surprised and sometimes they will look at us as aliens, yet on some occasions, they try to write like us and fail, but still they would ask us to write in right hand and have fun. At times they even get into our life history. On one of the occasions they were curious to know as to, how I became a left hander, how I got this habit and also if my parents or teachers didn't guide me to practice writing in right hand and so on and so forth.

However, having gone through all these in life, when I analyzed, I could see that, there is a lot of discrimination against left handers in the whole world that goes unnoticed, like how some of the common layman's problems in the world is left unnoticed and un-addressed most of the times. I feel that they were unnoticed even by the left handers - because we always were treated in this way throughout life and hence never felt this was some form of discrimination.

The discrimination starts right from home- most of the time parents scold or beat the child if it eats in left hand or starts writing in left hand. They do this even without thinking once about the natural, biological scientific reason as to why it uses left hand instead of right! If there are one or two more children at home, then the left hander will be left out or is always taunted for using left hand for major work. No one bothers to think that hygiene is important to keep the body safer than the left or right hand. No one bothers to think that it is the person's comfort level as to which hand he/she uses for writing.

The right handers are always asked to light the lamp in the *puja room*, as lighting the lamp using the left hand is not considered auspicious. Entering the house with left leg is also considered as a sin. No one bothers to think that it's the individual's heart and behaviour that are responsible for bringing happiness to the house.

Leave alone these beliefs at home, even in schools, colleges and conference rooms; I have hardly seen any spaces that have furniture to accommodate left handers. We have to use the same desk which is designed for other majority of people to write or work. In the conferences, we need to manage with same furniture and turn ourselves to more than 180°. We end up facing people in the row behind us, while we are supposed to face the dais/stage or the presenter. There are hardly a few occasions where I could see left hander friendly furniture during my journey to various parts of the country. I have also heard from my friends through social networking sites that the situation is almost the same in other countries too but they are facing less or no discrimination and stigma unlike us in this country.

If we look at the history and the present world, many of the global leaders and villains were and are left handers... The well-known US president Barak Obama, flanked by other presidents of the US like - James Garfield, Herbert Hoover, Henry Truman, Gerald Ford, Ronald Reagan, George H.W. Bush and Bill Clinton were all south paws! The well-known scientist Albert Einstein too was one. There are also some sources that say that Osama Bin Laden too was one.

However, the same people in the society who stigmatize and discriminate us on many occasions also say that most of the left handers are smart and skillful... This somewhere leaves us a little relieved!

3. ನಾನು ಎಸ್ ಸಿ

- ಅಶಾರಾಣಿ

ನಾನು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಎಂಎ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಾಸ್ಟಲ್ ನಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಹಾಸ್ಟಲ್ ಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ಮೆಸ್ ಬಿಲ್ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನಲು ಹೋದಾಗ ಮೆಸ್ ನಡೆಸುವವರು 'ಆಫೀಸ್ ನವರು ಎಲ್ಲರು ಒಂದು ಕಡೆ ಬನ್ನಿ, ಇಲ್ಲಿ ಸಹಿ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನನಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಗೊಂದಲವಾಗಿ, 'ಆಫೀಸ್' ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಯಾರನ್ನು ನೀವು 'ಆಫೀಸ್' ನವರು ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. 'ನಿಮ್ಮನ್ನೇ' ಎಂದರು. ನನಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಏಕೆ ಇರಬಹುದು? ನಮ್ಮ ಹಣ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಬರುವುದಕ್ಕೇ? ಅಥಾವ ಬೇರೆ ಏನಾದರು ಇರಬಹುದೆ? ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಲೆಕ್ಕಚಾರ ಹಾಕಿದೆ. ನನ್ನ ತಳಮಳ ನಿಲ್ಲದೇ ಏಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಾಗೆ ಕರೆಯುವುದು ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. 'ಎಸ್ ಸಿ ಎಸ್ ಟಿ ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಅದು ನಮಗೆ ಪಾಪ, ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು' ಎಂದು ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕರರೂ, ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡುವುದೂ ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಗ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. 'ಅಯ್ಯೋ ನಮಗೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲೇ ಎಸ್.ಸಿ ಎಸ್.ಟಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ನಿಮಗೆ ಇದು ಪಾಪವೇ? ನಾನು ಸಹಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ? ನನಗೆ 'ಆಫೀಸ್' ನವರು ಎಂದು

ಕರೆಯುವುದು ಸರಿ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಎಸ್.ಸಿ. ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಹಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಎಸ್.ಸಿ, ಎಸ್.ಟಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಪಾಪವಾದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿ' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿ ನನ್ನ ಹರ ಬಿಡದೇ ಬಂದೆ. ನನ್ನ ಸಹಿ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವರ ಕಛೇರಿ ಕಡತಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೇನೋ. ಮರುದಿನ ಅವರು, 'ಆಯಿತು, ನಾನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಎಸ್.ಸಿ.ಎಸ್.ಟಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ, ಬಂದು ಸಹಿ ಮಾಡಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಇದು ನನ್ನ ಒಂದು ಅನುಭವ ಅಷ್ಟೇ. ಇಂತಹ ಅನುಭವಗಳು ನಮಗೆ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಹಾಸ್ಟಲ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆ ಮೊದಲಿಲ್ಲದಂತೆ ಆಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಬಾರದೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಬೇಧಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳೂ ಇವೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಕಾನೂನುಗಳು ಇದ್ದರೂ ಅದು ಕೇವಲ ಕಾನೂನು ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿ ಉಳಿಯುವ ಬಹಳ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಇವೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಆಚರಣೆಯು ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಈಗಲೂ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ ಎನ್ನಲಾಗದಾದರು ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೋಗಿದೆ ಎಂಬುದಂತೂ ಸುಳ್ಳು.

Reflection from the hills

-Tapas Sutradhar

While spending the most important years of my life in different metros & then deciding to shift here to Almora, Uttarakhand was itself like romanticizing the imagination of mountains, rivers, greenery & beauty everywhere. But after joining APF, I realized the other side of my romantic thought when I experienced the tough life of these people during my field visit. Looking at the picture of mine walking at the narrow lane in some mountains seems so beautiful in facebook when friends like it and give comments like “how lucky I am” but the tough side of the daily walk can only be felt when we actually experience it. I got a shiver when I thought of bringing a pregnant lady or any ill person who cannot walk to the Hospital through this hilly routes; it is unimaginable to me. On one side we talk of shining India & on the other side I see girls getting married early, female children being sent to Govt. school & boys to private schools. For example, in Hokra Village a two room private school is running next to a public school. Interestingly all the private school students are enrolled in public school for getting the mid-day meal and among them mostly boys are put in private school and girls in public school. The most contradictory thing before me is that, I found the women of Uttarkhand to be the most empowered who are actually running the economy by their hard work but still they have no say in any decision making process. In the hills, women do most of work. 50% population of Uttarakhand are women and among them 80% control and support 100% of their families and economy. Gaura Devi is a renowned personality who started the Chipko Movement from Rani Village which later become an international movement and also played a very important role in many national and international policy frameworks.

I feel good when I see that the women of Uttarakhand are safe. I've not yet witnessed any such problems which hurt the dignity or self-respect of any women but at the same time I also see that how the people here look at those girls who try to cross the limit of their womanhood by smoking, drinking (I am not claiming that these are good practices but why only females are looked down if they practice this) or hanging with male friends. This brings before me the two faces of same sex; one stays in India & the other in Bharat!!! Uttarakhand is also known as a land of God where I also see a very contradictory image of women as compared to north-east India which is also situated mostly on the hills or having the similar kind of geographical characteristics and challenges. In Uttarakhand the percentage of school dropout among females in high school are due to early marriages. The percentage of females staying at metros like Mumbai, Pune or Delhi for education or work is mostly from higher caste.

Hence, I feel good to see the focus and approach of our organization's work. The only way to bring the desired change in our society is possible only through education. Now the question is how and what kind of education will be able to bring just, equitable, humane & sustainable society? May be after some more years of experience, we will be in a position to answer this with some evidence and examples of our own. Till then, let's keep striving for it.

In the name of Religion – Multiple Dialogues

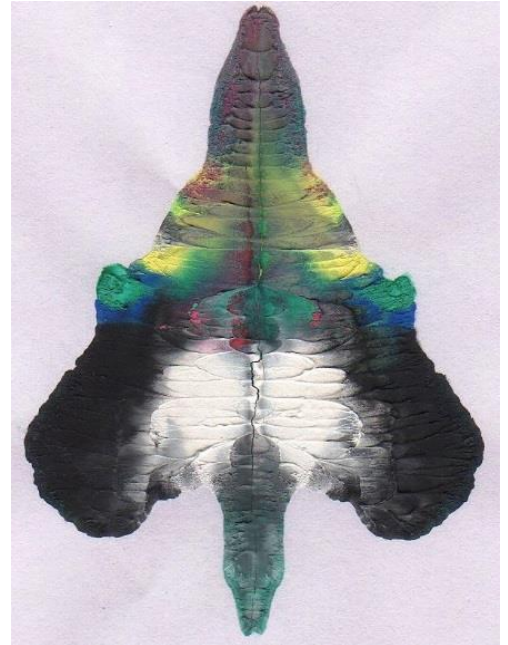
-Priyanka

Our gods are probably just like us, filled with prejudices and failings. It's a Sunday morning and Dada is reading Dalit poetry to me;

थानो में परशुराम बैठा है
सर काटने को दलितो का,
स्कूलो में सरस्वती वंदना कि गूँज
रक्त माँगती है मेरी कविताएँ
तुम्हारे पास अगर हो तो -

(From the book Dalit Kavitha ki Sangharsh- Kaval Bharathi; Poem from the collection Rakth mangthi hain meri kavitayein by Mohandas Memi Sharayi)

Dalit dissent through poetry. When Literature has helped birth the oppression or probably helped justify it; what better way to attack it but through literature.

Policies of course have helped; while some have been implemented some have failed. Ambedkar was forced to sign in the Poona pact lest Gandhi lost his life in protest to the recommendation that Dalits, the depressed classes as known then, be given separate electorates.

This, in a time when Dalits had to live outside the towns and had to wear black threads to identify themselves to the dominant population. South Indian Dalit Women were compelled to go with their upper part of bodies bare. Knowledge was to be gained by only a choiced few, the Brahmins. (Manu and Shudras- Dr BR Ambedkar). Goddess Saraswathi was accessible to only few.

स्कूलो में सरस्वती वंदना कि गूँज
रक्त माँगती है मेरी कविताएँ

Dissent through time has been seen in various forms - conversions, refusal to adhere, Sanskritization and some through the means of violence.

‘In an area largely populated by upper caste brahmin houses. The owner of my house asks me “ಅವರು ನಿಮ್ಮ caste ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಏನು ಹೇಳಲಿ”, to which I reply ಏನಾದರು ಹೇಳಿ uncle, to which the twelve year old child of the house says “ನಿಮ್ಮ caste ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅಕ್ಕ?”

The internalization of the divide starts quite young. Although urbanization provides some respite. The undercurrents still run high.

According to Rigveda Brahmins emerged from the mouth, Kshatriyas from the arms, Vaishya from the thighs and Shudras from the feet of Purusha, (Wikipedia, Varna). The Antyajias dint even picture.

Manu Smriti goes a step further to say that “A Dalit’s dress will be the garments of the dead, their food shall be eaten from broken dishes and their ornaments shall be made of Iron “(The untouchable who were they and why they became- Dr Ambedkar)

There exists a Devdasi rehabilitation center close to office.

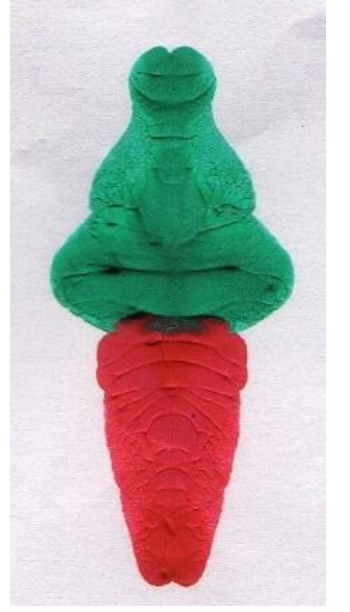
While in Mushtoor Doddi Giri speaks of bettele seve- nude worship in front of the school the other day.

This in the time when India is to be a super power; Girls in villages are largely being dedicated to Goddess Yellamma where it is socially accepted for them to be sex workers catering to the elite of the village . Studies suggest that around 95% of the girls are Dalits.

थानो में परशुराम बैठा है
सर काटने को दलितो का

Parashuram was the son of Jamdagni and Renuka. It is said that Renuka was so pure that she could mould a pot when she went to fetch water. However one day the pot broke while she looked admiringly at the Gandharvas and her husband caught her in the alleged 'act of adultery'. He ordered their son to behead his mother which was done dutifully by Parashuram. Happy with his act Jamadagni asked his son to ask for a boon and Parushuram asked for revival of his mother's life. Jamadagni then brought his wife back to life, but in a hurry placed a Dalit woman's head on her body. In order to make amends, he blessed her saying unmarried girls would worship her and would be dedicated to her by marrying her and would satisfy all the sexual needs of her son Parashuram. (Genesis of the Devdasi system in India Trafficking of Girls and Women by Religious and Social Sanction)

Considered impure by the day, she is used in the most intimate act by the night.

“कौमुदी में केशव अर्जुन को गीता का सार सुनाते हैं. केशव को कौमुदी कौन देगा ..किस कौमुदी में केशव के अंधकार को प्रकाश का स्पर्श मिलेगा”. (From the play Kaumudi , Abhishek Majumdar)

ಶೋಷಿತ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯ

—ಶೌರಿಶ್ ಪದ್ಮಳೆ

‘ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ’ಯ ಹುಟ್ಟು ಒಂದು ಸೀಮಿತ ವರ್ಗದ ಅಚಿದರೆ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವರು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಎಚಿದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಇಂದು ತನ್ನ ಸೀಮಿತ ವರ್ಗವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಮಾಜದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ಒಂದು ‘ವರ್ಗ’ವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಭಾರತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ವರ್ಗವೇ ‘ದಲಿತ’ ಸಮುದಾಯ. ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾ 15.5ರಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಈ ಸಮುದಾಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರನ್ನು ದಲಿತ ಸಮುದಾಯ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು, ಮಹಿಳೆಯರು ಅಥವಾ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿಸಲ್ಪಡುವ ಯಾವುದೇ ಗುಂಪನ್ನು ‘ದಲಿತ ಸಮುದಾಯ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ನಾವು ಓರ್ವ ದಲಿತನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯಲು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆತನ ಕೈ ಕುಲುಕುವುದು ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆತನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಂತೂ ದೂರವೇ ಉಳಿದ ಮಾತು. ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿ-ಪಟ್ಟಣವೆನ್ನದೆ ದಲಿತ ಕೇರಿಯ ಮಹಿಳೆಯ ಮೇಲಿನ ಮಾನಭಂಗ ಮಾತ್ರ ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಅಪವಾದಗುತ್ತದೆ...! ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತರು ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನತೆ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದರೆ ದಲಿತ ಮಹಿಳೆಯ ಮಾನವೇ ಮೂರಾಬಟ್ಟೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಃ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಪುರುಷನಲ್ಲ...!

ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಬಳಕೆ

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿದ್ದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೇ ಈ ವರ್ಗವೂ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಡಚಣೆ, ಮಾನಭಂಗ, ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿನ ಗತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೊರತೆಗಳೇ ಮೂಲಕಾರಣ. ಅಲ್ಲದೇ ದಲಿತರು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ

ಇಂದೂ ಅವರಿಗೆ ನಾವು 'ಕೆಳಜಾತಿಯವರು' ಮೇಲಿನವರೊಡನೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆರೆಯಬಾರದೆಂಬ ಅಂತರಂಗದ ಆತಂಕದ ಭಾವನೆ ಸದಾ ಕಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ..! ಇದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಅತೀ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ದಲಿತರನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಅಧಿಕಾರಿಯೋರ್ವ ಹೊಗಳಿದರೆಂದರೆ, 'ಈಗಲಾದರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಅವರು ಗುರುತಿಸಿದರಲ್ಲಾ' ಎಂದು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಖುಷಿ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭಟನಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಅಧಿಕಾರಿ ಆತನ ಮಾನಸಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ 'ದಲಿತ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ' ಎಂದಿಗೂ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮಾತನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದ ಈ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಇನ್ನೂ ನಾವು ಕೀಳುಮಟ್ಟದವರೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೊರತೆ ಹೊಂದಿದ ಬಡ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರೆ, ಅತ್ಯುನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯ ಈ ರೀತಿಯ ಸಂದಿಗ್ಧ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಸಮುದಾಯವು ಭೂಮಾಲಕರ ಕೈಕೆಳಗೆ ದುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಲು ಅರ್ಹರಾದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಜಾಗಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರಕಾರದ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ದಲಿತರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಕಾಲನಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಾಸ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದು ಮೀಸಲಿಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ಕಾಲದಿಂದ

ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗ ಧನಿಕರ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ, ಸತ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೇವನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದವರು. ಒಂದು ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 7,00,000 ದಲಿತರು 'ಶೌಚಾಲಯ ತೊಳೆಯುವವರು' ಮತ್ತು 'ರಸ್ತೆ ಗುಡಿಸುವ' ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಕೆಲಸದ ವಿಧಾನ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಇಂದೂ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ..!

ಕುಡಿಯಲು, ಮನೆಬಳಕೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನೀರಿನ ಬಳಕೆ ಬಗೆಗಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ ದಲಿತರ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಆಯಾಮ. ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯ ಕರಿನೆರಳು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಡಾ|| ಬಿ. ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರಿಗೆ ತನ್ನ ಎಳವೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬಾವಿಕಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಘಟನೆಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ದಲಿತರು ಗ್ರಾಮದ ಸರ್ವೋಚ್ಚರು ಬಳಸುವ ನಳ್ಳಿ

ನೀರನ್ನು ಬಳಸಲು ಇಂದಿಗೂ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ..! ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದಾದರೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಪ್ರಬಲರೇ ಪಂಪಿನ ಮೂಲಕ ಯಾ ಇನ್ನಿತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ದಲಿತರಿಗೆ ತಡೆಯೊಡ್ಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತರೇ ಈ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ದಲಿತರು ಬರುತ್ತಾರೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಬಾವಿ ಕಡೆ ತಲೆ ಹಾಕದೇ ಅದನ್ನು ದಲಿತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಿಡುತ್ತಾರೆ.

ದಲಿತ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ಸರ್ವರ್ಣಿಯ ಹುಡುಗರ ಶೋಷಣೆ ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಚುಡಾಯಿಸುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಕಿರುಕುಳಗಳನ್ನು ಇವರು ಸದಾ ನೀಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹರಿಜನ ಕೇರಿಗಳಿಗೆ ಜಾರಿಯಾದ ಹಲವಾರು ಬಾವಿ ಹಾಗೂ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಬಲ ವರ್ಗದವರು ಸರಕಾರದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ಹೇರಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಮಂಜೂರಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ವರ್ಣ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವರ್ಣಿಯರ ಜಮೀನಿನ ಮುಖಾಂತರ ದಲಿತರ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ಹರಿದು ಹೋಗುವ ನಾಲೆ ನೀರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ತಡೆಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ದಲಿತರೇನಾದರೂ ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರೆ ಜೀವಬೆದರಿಕೆಯ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ..!

ಜೀವನ ಶೈಲಿ

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂಬಂಧೀ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಹೊರಬಂದಿವೆ. 'ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾಚರಣೆ'ಯು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಗಹನವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಈ ತೀರ್ಮಾನಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಾರಾಂಶ. ಇದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆತ ಯಾ ಆಕೆಯ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತರಗಳ ಮೇಲೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ 'ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆ' ಸಮಾಜದ ಆಂತರಿಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಅದು ದಲಿತರ ಒಟ್ಟು ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಒಂದೆಡೆ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ದಲಿತರೇ ಅರ್ಹರೆಂದು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ದಲಿತರು ಹೇಗೋ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಇಂತಹ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಆದಾಯ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಜೊತೆಗೆ ಶಾರೀರಿಕವಾದ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬದಲಾಗಿ ದಲಿತರನ್ನು ನೈಪುಣ್ಯಯುತ ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ, ಇನ್ನಿತರ ಸೇವಾ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಸಂಘಟನೆಗಳೂ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವಂತೆ ಇಂದು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ದಲಿತ ಯುವಕನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಇಲೆಕ್ಟ್ರೀಷಿಯನ್ ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಪರಿಣಿತಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಯುವಕ ಯುವತಿಯರನ್ನು ಇಂದು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. 1997ರಲ್ಲಿ ಯುನಿಸೆಫ್ (UNICEF) ತನ್ನ 'State of World's Children'ನ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕಂತಹ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಲ್ಲಾ ಬಾಲ ಜೀತದಾಳುಗಳು 'ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ' ಮತ್ತು 'ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ'ದಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ ದಲಿತ ಬಾಲಕಿಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಭಯಾನಕ ಅಂಶ ಹೊರಹಾಕಿದೆ. ಇವರು ಕನಿಷ್ಠ ಕೂಲಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾದವರು..! ಬಡತನ, ಹಸಿವೆ, ಕಷ್ಟಕರ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿಗಳೇ ಇಂದು ಕೆಲವೆಡೆ ದಲಿತ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಲೈಂಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವರ ಜೀವನ ಜೀವನಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ನಮ್ಮಲಿರತಕ್ಕಂತಹ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪಾರದರ್ಶಕ ವಿತರಣೆ ಹಾಗೂ ಬಳಕೆಯಾಗಬೇಕಿದೆ.

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಮೂಲಭೂತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೊರತೆ, ಹಸಿವು, ಬಡತನ, ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಮುದಾಯ ಇಂದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಜೀವನವನ್ನೇ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಅವರ ಸಂಘಟನೆಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ದಾಳಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಹೊರತರಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯ ಅಗತ್ಯತೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ 'ಸೀಮಿತ ಕ್ಷೇತ್ರ'ಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನಿಪುಣ ದಲಿತರನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಂದು ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಒಂದು ಆರೋಗ್ಯಕರ 'ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘಟನೆ'ಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದೂ ಸಮುದಾಯದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ...!

ಮುದುಕಿ ಮತ್ತು ಧಣಿ

—ಹಮೀದ್ ಮಂಜೇಶ್ವರ್

ಒಣಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಮುದುಕಿ
ಬಾವಿಯಾಳದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ
'ಝಳದ ಬಾಧೆಗೆ ಮೀಯಲು ಬಂದನೆ'
ಎಂದು
ಇಣುಕಿ ನೋಡಿದರೆ
ಸುಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಸೂರ್ಯ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ
ರಾತ್ರಿಗೆ ಬೆಳಕು ಕೇಳಿ ಸಿಗದ್ದಕ್ಕೆ
ಧಣಿಯಾಳುಗಳು ಸೂರ್ಯನ ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿ ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿದ್ದರು

ಊರ ಧಣಿ
ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕೇಳಿದ್ದ
ಹಗಲಲ್ಲೂ ಕತ್ತಲು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡ ಮಂದಿಯ
ಕನಸಿಗೆ
ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಲು ಕಾದಿಟ್ಟ ದೀಪ
ನೀಡಲು ಸೂರ್ಯ
ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಲಿಲ್ಲ.

ಊರ ಧಣಿಯ ದೊಂದಿಗೆ ಜಗದ ಕತ್ತಲೆ
ನೀಗಲಿಲ್ಲ
ಭಂಗಲೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಉರಿವ ಜ್ವಾಲೆ
ಹಟ್ಟಿಗಳ ತುಂಬಾ ಹೊಗೆ ಹರಡಿ
ಮಳೆ ತರುವ ಮೋಡಕ್ಕೆ ಉಬ್ಬಸ ಬರಿಸಿದ್ದು ನಿಜ

●
ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ತೂರಿದ ಕಿರಣಕ್ಕೆ
ಮುದುಕಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಕೋಳಿಗೆ 'ಕೂಗು'

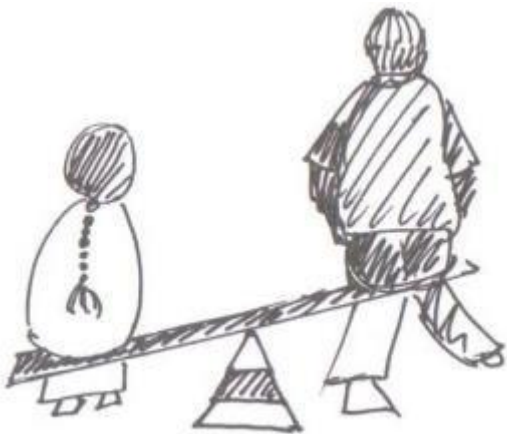
All are different but all are important

-Meera

The discourse on equality moves on unabated as people are vociferous on the subject and feel “equality” must be practiced. It is easier said than done. As humans we are very unlike machine clones that are the same inside and out and so are essentially “equal” in size, shape and functionality. We are so different from each other that the adage “all fingers are not equal” applies aptly. But what is critical for us to understand is that though we are different, we are all important. Discrimination starts from the perception of inequality that is transformed into practice that is discriminatory. Such perception may stem from differences in gender, caste, religion, place of birth etc. The constitution of our country is clear when it states that we have a fundamental right not to be discriminated against on such basis. And most of these acts of discrimination are addressed by some legislation or the other under which people can seek relief.

But like many malaises that plague our society, much of it begins at home. A boy “learns” that he belongs to a superior gender by the way men folk treat women at home and equally the meek way women submit to such treatment. Children at home “understand” they belong to the upper caste by the way domestic help are treated and so caste becomes a cause of discrimination. They also “appreciate” they belong to a religious majority or

minority and so are arrogant accordingly. Once again legislative protection is available to those facing the brunt of such abrasive behaviors. There is always recourse to the long arm of the law, a regulatory mechanism or an ombudsman before whom people can place their woes and await redress.

But the discrimination that bothers me is how children are treated at home. The basis of parental discrimination may be gender, intelligence, hard-working nature, good looks, or just on the basis of being the first or last born. When confronted, parents invariably deny they ever behave in a discriminatory fashion with their

children. “To us they are all the same and we treat them equally” is a routine response. Ask the children, and you will get a different answer. “I am not treated well because.... (I am a girl child, My skin is dark, I do not do well at School, I am considered a dunce by all, I do not have talent to play, sing, draw, act, I am born under an unlucky star...) you may simply take any segment to complete the sentence. And so some kids get good clothes to wear, their favorite dishes prepared, a vacation to a place of their liking, an outing to their preferred movie,... and again, the list could continue from here to there. One of my friends who had to undergo such torture on a daily basis said she had no recourse. “What do I complain? That my mother served an additional helping of the sweet dish to my brother?” or “My father always asked my sister which restaurant she would like to go out to eat”? “That I was born under an unlucky star while my sister’s birth brought fortunes to the family?” And whom should she complain to? She strongly felt parents have a “choice” to shower their affections since they have many children, but “we have only one father and a mother”. No choice.

How do we raise issues of such discrimination without annoying parents or estranging them more permanently? Silence ensues on such “issues”, and in this non communicative vacuum is the agony of growing up reposed, stretching and sometimes snapping the fabric of what we proudly identify as “our family”. I long for an education that informs parents their children may not be equal, but they are all important and so need to be treated as such. There cannot be an ombudsman powered to peek through windows and set relationships right, despite legislations that protect children from labor, marriage or sexual abuse. Parents need to tread carefully as they go through life playing favorites. Children may love them to begin with, may even understand them as they grow up, but can they ever condone them?

The young crowd and my concern

-Girija Srinarayan

One fine evening, I was travelling towards Bangalore from the outskirts. I managed to get a seat in the last row meant for ladies, which was earlier occupied by a gentleman. He was kind enough to read the label and leave the seat, though reluctantly. In the front row, ladies possibly in their late forties were expressing their concern over the ever increasing prices of essential commodities. Though it was interesting to me, I could not join the discussion as there was a lot of noise from behind. The gentleman behind me was managing his real-estate business over his mobile, least realizing the quantum of disturbance caused by him to his fellow passengers. Unable to bear this, person sitting next to him, asked him to stop talking for the moment and resume the business at the right place, but in vain. The man was of the opinion that, those who are travelling in and around Bangalore, must get used to this and learn to hear only what is meant for them.

Once you board a bus, one cannot predict at what time one can reach her/his destination. It is better we don't keep any work, pending.

The bus was moving with its usual speed. In the meantime a man who was asleep for quite some time woke up just to find out that the bus has not made much progress and therefore, started demanding that it should move

faster. Soon many joined him and started sharing their grievances that they start their day very early and after slogging the whole day are not able to make it to home early.

When so much was happening around, I was surprised to see a group of young people listening to music blissfully and least bothered to know the happenings around. These youngsters are considered to be the future of tomorrow, on whose shoulders lay a bundle of responsibilities and to carry forward our rich civilization. Many times their expressions left me in confusion especially the smiles. I reciprocated it with a smile only to realize that it's not for me but to the person with whom they were conversing. The conversation was not amongst them too, expressions and smiles may be deceiving in the public, be aware!

The bus now was slowly picking up its momentum which left many people with a sigh of relief. The troubles were far from over. When we reached the signal, a truck just bumped the crowded bus and added one more dent to the already dented bus. By the time the passengers realized this, the truck had moved past. The driver of the bus was also not serious about this. Surprisingly, most of the passengers were more furious than the driver and the conductor. They demanded that the driver of the truck be taught a lesson and started shouting. Passengers who were asleep also joined hands with the crowd and then started finding out the reason for this disturbance. A few ladies were also part of this scene. The passengers who were hurrying the driver to reach home early, now had all the time on the earth to wait until the driver got the truck driver so that they can beat him up. So the driver had to stop the bus near the signal causing more woes to the already chocked traffic, got into another vehicle to fetch the unfortunate driver of the truck.

I kept thinking whether it is the right way of punishing by taking the law in to our hands or just a way of entertaining oneself? Is it the frustration that manifests itself in this manner, in public? Most of us do not even realize that we can behave this way in public. Are we angry with ourselves, our colleagues, our superiors, our subordinates, or the system as a whole we are put up with?

Individually we are all quite responsible, well judging and therefore, take right decisions at the right time. Our behaviour changes when we are in a group. If we can channelize this energy for right causes we can dream of big things and achieve them too.

The most surprising of all and the reason why I started narrating this experience of mine was the young crowd. Most of them did not know what was happening as they were in their own world. They were quite indifferent to the situation. Is this the way our young generation is going to be? When are they going to express themselves? Power of expression comes only when they observe, understand and analyze. I thought they should be awake, observant and quite sensitive to the situation around. For this, they do not have to take law into their hands.

They only have to differentiate between right and wrong. If this happens, I feel, it may be small step but definitely a huge step to realize the dreams that we have for our Great Nation!

ಅನುಭವ ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠ

—ರವಿಪ್ರಕಾಶ

ನಾನು ಆಚಾರ ಮತ್ತು ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು ನನ್ನ ಕಾಲೇಜು ಜೀವನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಭೇದ ಭಾವ ಎಣಿಸಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮದುವೆಯಾದ ಹುಡುಗಿ ಸಹ ತುಂಬಾ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದವಳಾಗಿದ್ದು, ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸತರಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ನೀರನ್ನು ಸಹ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಊಟ ಮಾಡಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ತಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯುವ ಕೆಲಸ ನನ್ನದಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ದಿನಗಳು ಕಳೆದಂತೆ ಅವಳ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಮೇ ೨೦ಕ್ಕೆ ೨೫ ವರ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದಿನವು ಯಾವುದೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಮನಸ್ಥಾಪ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡುವಂತೆ ನೆಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ.

ನನ್ನ ಮೊದಲ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಈರೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸತ್ಯಮಂಗಲಂ ತಾಲೂಕಿನ ಗೇರುಮಾಳಂನ ಗಿರಿಜನ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಾಸ್ತವ್ಯ. ಮಗು ಮುದ್ದಾಗಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಮುದ್ದಾಡುವ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಯಕೆ. ಅವಳಿಗೂ ಮಗುವಿಗೆ ಸೋಂಕು ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಭಯ ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ ಅವರ ಕಡೆ ಮಗುವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಡಲಿ ಎನ್ನುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಆತಂಕ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಗಿರಿಜನರ ಓಡನಾಟ ಮತ್ತು ಅವರು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರೀತಿ ಅವಳಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ನಂತರ ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಹೂಡಿದ್ದು ಸತ್ಯಮಂಗಲಂ ತಾಲೂಕಿನ ತಾಳವಾಡಿ ಫಿರ್ಕಾದ ಮಣಿಪುರಂ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ. ನನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಚಳ್ಳಕೆರೆ, ಹನೂರು, ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವಾಸಿಸಿದೆವು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯ ಅನುಭವ ನನಗೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ತೆರನಾದ ಕಲಿಕೆಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದ ನೀಡಿತು.

ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನನ್ನು ಡಾಕ್ಟರ್ ಬಳಿ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ಅವನು ತುಂಬಾ ನಿಶ್ಯಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಡಾಕ್ಟರ್ ಮೊಟ್ಟೆ ಕೊಡಲು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವಾಗ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಕಾಶವೇ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದಹಾಗೆ ಇದ್ದರು. ನಾನೇ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದ ಮೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೆಯಿಸಿದ ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಿನ್ನಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ನನ್ನ ಹಿರಿಮಗನೂ ಸಹ ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಹಠ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಸೇವೆ ನಿರಂತರವಾಯಿತು. ಮಕ್ಕಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಧ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ೨೦೦೪ ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ನನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಸ್ಥಳಾಂತರವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಬೆಯಿಸಿ ಕೊಡುವವರು ಯಾರು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳೇ ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟಳು ಪ್ರತಿ ಭಾನುವಾರ ಮನೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಬೆಯಿಸಿ ಕೊಡುವಂತೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾದರು ನಂತರ ನಾನು ಕೆಲಸದ ನಿಮಿತ್ತ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ರಾಮನಗರದಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಈಗ ಮೊಟ್ಟೆ ಬೇಯಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಕ್ಕಳದಾಯಿತು. ಅಮ್ಮನನ್ನು ಮನವೊಲಿಸಿ ಮನೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮೊಟ್ಟೆಯ ವ್ಯವಹಾರ ಅಡುಗೆ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಈಗ ಪ್ರತಿ ವಾರವೂ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ವಿಧ ವಿಧವಾದ ಮೊಟ್ಟೆಯ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತಾವೇ ತಯಾರಿಸಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವಳು ಸಹ ಈ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿ ಕೊಂಡು ಯಾರೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು ಅವರು ತಿಂದು ಕುಡಿದ ತಟ್ಟೆ ಲೋಟಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಯಾವುದೇ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಹೆಗಲಿಗೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಸಂಸಾರ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ ಕಾರಣವೇ ಬದಲಾದ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನ.

The meals

-Peri

"Now you go to school. In the evening you can go straight from your school to Beedu and have very good meals; Seethamma has invited all of us". As per my mother's instructions I went straight to Beedu to have the meals. I was asked to sit outside and I was enjoying the different side dishes. "You will have to lift the leaf and throw it away and clean the place with cow dung," Seethamma said from inside. It took some time for me to understand that it was directed at me. When I became aware of this sentence, I became very uncomfortable. I could not continue eating. I stopped liking the meals to the extent of hating it. I was anxious. Spotting that everybody went inside, I got up and ran to my house. I did not speak a word about this to anybody and straight away went to play.

While returning from playing, hesitantly out of fear, I peeped in to Beedu-the only Bhramin house in my village. I was shocked to see that my mother was cleaning the space with cow dung where I had my meals and Seethamma was abusing me for running away like that leaving everything. My mother was silently cleaning the place. Seethamma had not stopped abusing me. As my mother was leaving, I heard her saying, "he is a child he does not know these things, he will learn as he grows. Don't worry, I have cleaned it, now stop shouting."

This was one of the incidents that have remained with me till now. It had a very deep impact on me. I was feeling very bad for what had happened. I was feeling bad for being born in this family and more so in this caste. What hurt me the most is the fact that my mother had to go and clean the place. Everybody would say that Seethamma is a good person, but, I hated her. I stopped going to Beedu for meals after this incident.

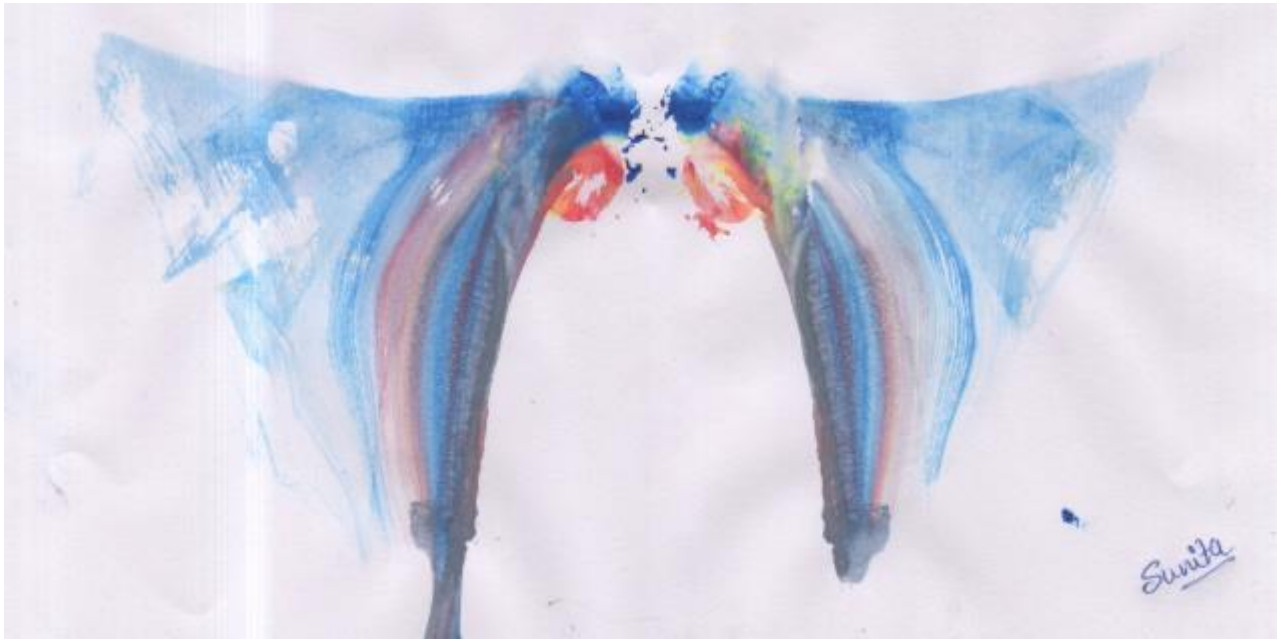
It took me quite some time to come out of this incident but I do not think that even today, I am free of this fear of humiliation.

We had just finished our tenth standard and had joined college. The culture in St. Aloysius College, in Mangalore, was new for us, who came from the rural and poor background. Those days a very posh hotel – Moti Mahal had started and everybody in college was speaking of eating in that hotel. A few of us from the rural background gathered courage and planned to go to Moti Mahal and have a meal there. We saved some money from our daily expenses and one fine day went to this restaurant. It was very posh inside and we could see only rich people sitting around us. We ordered something and the dishes arrived. We had not used the spoon and fork till then. We tried to use it and created a lot of mess in the process. We could see that the people around were looking at us with contempt and disgust. First it was the look, and then it was the comments. We felt that even the waiters there were making fun of us. Hurriedly, we finished the meals,

paid the bill and came running out of the hotel. As a group we felt very bad about this incident. We were feeling bad about our background.

I feel that the humiliation in both the incidents is the same. The humiliation comes from the discriminatory treatment. The Seethamma episode is a caste discrimination and the Moti Mahal episode is a class discrimination. In both the cases the effect is similar. You feel that you are not equal to them, there is something lacking in you and this lacking is bad. Ultimately you feel you are bad, your caste is bad, your background is bad and everything is bad. . It takes a lot of understanding, analysis, support from others and courage to come out of this humiliation. We as a group remember how Sunney Tharappen, our English professor, when told of this incident, took us to the same hotel to have a respectful meal. This incident brought us together and with Sunney we started a journey against discrimination.

ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನ

- ಬಿ.ರಾಮಚಂದ್ರ ಭಟ್.

“Discrimination” ಪದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ “ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನ” ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ನಾವು ಈ ಪದದ ಬಗ್ಗೆ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಯೋಚಿಸುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಒಡನೆಯೇ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಯಾರು, ಏನು, ಹೇಗೆ, ಎಲ್ಲಿ, ಎಷ್ಟು, ಯಾಕೆ” ಎನ್ನುವ

ಮೂಲಭೂತ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಲಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಲಿ, ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ನಮ್ಮ-ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ, ನಡವಳಿಕೆಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿ; ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆಯರಿಂದ ಬದಲಾವಣೆ ಬಯಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ. ಇದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ ಹಾಗೂ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಗುಹೋಗುಗಳ- ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ- ಯಾವ ವಿಮರ್ಶೆಗೂ ಒಳಪಡದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆಗಳ-ಯಾವುದೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಪಾರಂಪರಿಕ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಒಳಪಡದ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ವಿಷಯ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದಷ್ಟು ವೈಚಾರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದದಿದ್ದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದೇ ಈ ವಿಮರ್ಶಾ ಮನೋಭಾವಗಳು. ವಿವೇಚನಾಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹ ಎಂದು ಕಂಡು ಬಂದರೆ; ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ- ಸಕಾರಣವನ್ನು ಮುಂದಿಡುವ ವೈಚಾರಿಕತೆಯೂ ಬೆಳೆಯಲಿ. ವಿವೇಚನಾರಹಿತವಾಗಿದ್ದರೆ-ಸಾಮೂಹಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಮಾರಕವಾಗಿದ್ದರೆ

ಖಂಡಿಸುವ ಮತ್ತು ತೊರೆಯುವ ದೈರ್ಯವೂ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಉದಾ: ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ, ವಿವೇಕ ಇದ್ದವರು ಮಾತ್ರ ಖಂಡಿಸಬಹುದು. ವಯೋಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ- ಕಲಿಕೆಯೋ...? ಕೆಲಸವೋ...? ಸ್ವಯಂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ; ಕಲಿತೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಪುಸ್ತಕದ ಬದನೆ ಕೇವಲ ಓದಿಗಾದೀತು; ಸಾರಿಗಲ್ಲ. ಓದು ಮತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಣ- ಎಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅರಿತು, ಸ್ವಯಂ-ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ” ಡಿಸ್ಟ್ರಿಮಿನೇಶನ್” ಪದದ ಸದಭಿಪ್ರಾಯದ ಅರ್ಥ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಬೇಕು.

मेहनत कि अझमत

-अतिया कौसर

कफ़ल शाशी एक माहे फन लोहार थे | जो चीजें बनाते नादिर ओ नायाब, लोग उनकी मस्नुआत महेगे दामों में खरीदते और अपने घरों में फखर से सजाते थे | अपने शहर ही नहीं पूरे मुल्क में लोहे का सामान बनाने में उनका कोई सानी नहीं था | यहाँ तक के बादशाह को भी जब कोई उम्दा चीज बनानी हो तो, वो कफ़ल शाशी के खिदमत में हासिल करता | यही बजह थी के कफ़ल शाशी अपने फन पर बहुत नाज था | लेकिन एक दिन उनके फक्र वो नाझ का महल जमीन पर आ गिरा |

हुआ यूँ के एक रोज उन्होंने अपना तैय्यार किरता एक बेहतरीन एक संदूक बादशाह कि खित्मद में पैश किया | बादशाह को संदूक बहुत पसंद आया और वह बार-बार उस संदूक को देखता और उसकी तारीफ करता | तारीफ का यह सिलसिला जारी था के दरबार में ऐसा इन्सान आया जिसे देखकर बादशाह संदूख और कफ्फाल शाशी को छोडकर खडा हो गया और सारे दरबारी भी ताजीम के लिए खडे हो गये | कफ्फाल शाशी जो अब तक अपने तारीफ सुन-सुन कर फूलें नहीं समा रहे थे | उस शक्स कि इस खदर ताजीम् होते देखा तो लोगों से मालुमात किया के यह इन्सान इस हुनर का मालिक है | बादशाह इस तरह मुझ-से भी ज्यादा उसकी इज्जत कर रहे हैं | किसी ने बताया कि वो आलमें दीन हैं | कफ्फाल शाशी ने सोचा कि अपने हुनर कि वजहसे खुद को इतना अजीज समझता था, लेकिन आलमें दीन के मुकाबले में मेरे हुनर कि कोई हैसियत ही नहीं | क्यों ना मैं भी इलम हासिल करूँ, ताकि लोग मुझे भी इस शक्स जैसी इज्जत दें |

कफ्फाल शाशी ने सीधे आलमें दिन के पास गये और उनके शागिर्द हो गए | अब वो थे कि किताबें दुनिया ओ माफियत से बेखबर, हर वक्त किताबों को पढने में डूबे रहते थे | इस तरह पूरा साल गुजर गया, पूरा साल गुजरने पर उन्होंने अपने अहलियत का जायजा लिया तो उन्हें बहुत ही कम इलम हासिल हुआ था | यह जानते हुए उन्हें बहुत अफसोस हुआ, इतना अफसोस कि जी छोडकर बैठ गये और अपने दिल में यह सोचकर पढने का सिलसिला छोड दिया के बूढे तोते कहाँ पढ सकते हैं | लेकिन सवाल यह था कि करें तो क्या करें ? लोहार का काम छोडे एक साल हो गया था | उनकी तबीयत काम पर भी माईल नहीं हो रही थीं | मायुसी के वजहसे, पढाई कि वजहसे भी उनका दिल काम पर नहीं लग रहा था | वह घर छोडकर सियासत निकल पडे कभी इस शहर में तो कभी उस शहर में तो कभी जंगल में | उन्होंने तो इल्म हासिल करने के मामले में तो अपनी हिम्मत हारी थी | लेकिन जितना कुछ इल्म साल भर में हासिल किया था उस कि वजह से उन्हें गौर वो फिकर कि आदत पड गई थी | आखिरकर उनकी यह आदत उनके काम आई |

एक दिन सफर के दौरान किसी पहाड के नीचे बैठ गए | उनकी नजर एक ऐसे पथ्थर पर पड गई जिसपर पहाड कि बुलंदी से पानी का एक-एक कतरा गिर रहा था | लगातार पानी कतरे गिरने कि वजह से पथ्थर में गढा पड गया था | कफ्फाल शाशी ने दिल में सोचा कि पथ्थर जैसी सक्त चीज के मुकाबले में एक कतरे कि क्या हैसियत? लेकिन लगातार गिरते रहने कि वजहसे बूँदो ने इस सक्त पथ्थर में गढा पैदा कर दिया, फिर क्या इल्म पथ्थर से भी ज्यादा सक्त और मेरी कोशिश पानी के बूँदों से भी कमतर हैं? जो मैंने हिम्मत हार दी | अगर मैं भी मेहनत करूँ तो वह बेकार हो सकती हैं क्या? नहीं!!! उनके दिल ने जवाब दिया | नहीं खुदा किसी कि मेहनत जाया नहीं फरमाता |

नाकामी तो हिम्मत हारने का दूसरा नाम हैं | मेहनत हर कामियाबी कि कूँजी हैं | इस खयाल का आना था के कफ्फाल शाशी अपने वतन वापस आकर फिर से इल्म हासिल करने में व्यस्थ हो गये | पूरे तीस सालों में उन्होंने जिन्दगी कि तमाम दिलचस्पीयों से बेताल्लुक रहकर पढने में लगे रहें | यहां तक के वो इल्म दीन से माहिर हो गये | उन्हीं को अल्लमा कफ्फाल शाशी कहा जाने लगा | उनका नाम मुल्क के तमाम अमीर-गरीब इज्जत से लेने लगे थें और मुल्क में उनकी मौजूदगी को अपने लिए इज्जत समझते थें | अल्लमा कफ्फाल शाशी को ये शोहरत वो नामोरी मेहनत कि बरखत से हासिल हुई | वाखई अल्लाह ताला किसी कि मेहनत को जाया नहीं फर्माता | कोई मुश्किल ऐसी नहीं हैं जो आसान ना हो सकें | बस इन्सान को हिम्मत नहीं हारनी चाहिए |

ಬದಲಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಬರೆದುಕೊಂಡ ಭವಿಷ್ಯ

—ನಾಜೀವಿ

ಅವತ್ತು ಶಾಲೆಯ ಗುಮಾಸ್ತ ರಂಗಣ್ಣನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪೋಸ್ಟಲ್ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದ ಪತ್ರವಿತ್ತು. ಪುನಃ ಪುನಃ ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಎದೆಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ. ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೊರಟವನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹೋದೆ. ನಾನು ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಊರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಆಗು ಹೋಗುಗಳು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ರಜೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ರಂಗಪ್ಪನ ಈ ಅಳು ನನ್ನನ್ನು ಆತನ ಬಳಸಾರುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ರಂಗಣ್ಣ ಏನೊಂದು ಮಾತನಾಡದೇ ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗಿತ್ತರು. ನಾನು ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಉಸಿರು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ಓದಿಕೊಂಡೆ.

“ಬಹುಶಃ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ ಎಂದು ಸಂಬೋದಿಸಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಅದರೇ ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡವನು ನನಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ನೀವು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ನನಗೆ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷವಿದ್ದಾಗ, “ಇವರು ನಿನ್ನ ಅಮ್ಮ” ಎಂದು ಬೇರೊಬ್ಬ ಹೆಂಗಸನ್ನು ನನಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದಾಗ ನನಗೆ ಆಕಾಶವೇ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಂತಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ ಅಮ್ಮ “ನೀನು ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಗ ಬೇಕು” ಎಂಬ ಕನಸನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಅವಳು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಳು. ನಾನು ಆ ಕನಸು ಹೊತ್ತು ಶಾಲೆ ಸೇರಿದ್ದೆ. ಅಪ್ಪ ನನ್ನ ಓದಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡುವುದನ್ನು ಯಾವತ್ತೋ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ನಾನು ಅಂಗಡಗಳಿಗೆ ಪೊಟ್ಟಣ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಆ ದಿನ ನಾನು ಶಾಲೆಗೆ ಮೊದಲ ರ್ಯಾಂಕ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಖುಷಿ ಪಡುವ ಬದಲು ಅಳು ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ನೀವು ನನ್ನ ಕಥೆ ಕೇಳಿ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಗಿಸುವ ಹೊಣೆ ನನ್ನದು, ನನಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನ ಹಾಗೆ, ನೀನು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ.

ನನಗೆ ಈಗಲೂ ನೆನಪಿದೆ. ನಾನು ಎಸ್ ಎಸ್ ಎಲ್ ಸಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾಲು ಮುರಿದು ಕೊಂಡಾಗ ಶಾಲೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಬರೆಸಿದ್ದೀರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶ ಬಂದಾಗ ನೀವೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಹಿ ಹಂಚಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನನ್ನು ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಬಹುದೂರದ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಊರಿಗೆ ತೆರಳಿದೀರಿ.

ಮುಂದೆ ನಿಮಗೆ ದೊಡ್ಡ ಆಘಾತ ಕಾದಿತ್ತು. ಅದೇನೆಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಸಮಾನನಾದ ಹುಡುಗ ಕಾಲೇಜು ಸೇರಿದ ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಮಾತೂ ಹೇಳದೆ ಓಡಿಹೋದ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ನೀವು ನನ್ನ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ ನಿಮ್ಮ ಮಗ

ಸೀನಿಯರ್ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಚಾಕು ಹಾಕಿ ಓಡಿ ಹೋದ ಎಂಬುದು. ಅಪ್ಪ ನಾನು ಇವತ್ತು 15 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಒಂದು ಸತ್ಯವನ್ನು ಈ ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಕೇಳಿ. ನಾನು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮೊದಲ ದಿನವೇ ನನಗೆ ಕೆಲವು ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ರ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಶುರುವಾಯಿತು. ಮೊದಮೊದಲು ಇದೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮನ್ ಎಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಅದು ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಾನು ಅವತ್ತಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಿಗೆ ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ದೂರು ನೀಡಿದ್ದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆ ರಾತ್ರಿ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಹೊರಗೆಯೇ ಕಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ನಾನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಈ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಕುದಿದು ಹೋದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಏನು ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಆ ರಾತ್ರಿ ಕೋಪದ ಕೈಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ರಾಜೇಶನ ಮನೆ ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ನ ಸಮೀಪವಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ಅವನು ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವನು ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಓಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ.

ನಾನು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಓಡಿದೆ. ಅವನು ಸಿಗರೇಟಿಗೆ ಅಪೀಮು ಸೇರಿ ಸೇರಿದ್ದ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಓಡಿದ ನಂತರ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ. ತನ್ನ ಪಾಕೇಟಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ಚಾಕು ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬೇಧಿಸಿತು. ರಕ್ತ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು ಅವನು ನೋವಿನಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಂಡ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅವರ ತಂದೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು ನಾನು ಓಡಹತ್ತಿದೆ. ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನಾನು ಏಕೆ ಓಡಿದೆಯೆಂದು. ನಾನು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿಯೂ ಸಹ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಓಡಿ ಟ್ರೈನ್ ಹತ್ತಿದ್ದೆ.

ನಾನು ಇಳಿದಿದ್ದು ಮುಂಬೈನ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ. ಕೊಪ್ಪ ಪಟ್ಟಣ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ನಗರ ನೋಡಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಮೊದಮೊದಲು ನಾನು ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡೆ ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ದೊಡ್ಡ ವಾಹನಗಳಿಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಒಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಕೊಠಡಿಗಳು ಬಹು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದವು. ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಊಟ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು ಅದು ಸಹ ಬಾಯಿಗೆ ಇಡುವಂತಿರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಅದು ಭಿಕ್ಷುಕರ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕೇಂದ್ರವೆಂದು. ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊರಹೋಗಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನಾನು ಹೇಗೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹೋಟೆಲ್‌ನ ಮಾಣಿಯಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡೆ.

ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವಾಗ 12 ಗಂಟೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬೇಗ ಎಳೆದಿದ್ದರೆ ಬಿಸಿನೀರು ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಅಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ದುಡಿದೆ ಅಮೇಲೆ ನಾನೇ ಏಕೆ ಟೀ ಅಂಗಡಿ ತೆರೆಯಬಾರದು? ಎನ್ನಿಸಿತು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಸಂಬಳದ ಅಲ್ಪ ಮೊತ್ತ ಹಿಡಿದು ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಟೆಂಟ್‌ಹಾಕಿ ಟೀ ಅಂಗಡಿ ತೆರೆದೆ, ಮೊದಮೊದಲು ಯಾರು ನನ್ನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಟೀ ಅಂಗಡಿಗೆ ಬರುವವರು ನ್ಯೂಸ್ ಪೇಪರ್ ಮತ್ತು ಸಿಗರೇಟ್‌ಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೆ. ನಾನು ತಂಬಾಕು ಪ್ಯಾಕ್ಟರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಸಿಗರೇಟುಕೊಂಡು ತಂದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನಾನು ಬೇರೆ ಅಂಗಡಿಯವರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಟೀ ಸಿಗರೇಟು ನೀಡುವಂತಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಟೀ ಅಂಗಡಿಯ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹಡಗು ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೆ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹಣವಿದ್ದರೂ ಕೆಲಸದ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಊಟಮಾಡಲು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಊಟಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ಹುಡುಗರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಮುಂದಿನ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1000 ಊಟದ ಆರ್ಡರ್ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು. ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೋಟೆಲ್ ತೆರೆದೆ. ಈ ಉದ್ಯಮ ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿಯಿತು. ಈಗ ನನ್ನ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳ ಸಂಪಾದನೆ 10 ಲಕ್ಷ ದಾಟಿದೆ.

ನಾನು ಯಶಸ್ಸಿನ ಒಂದೊಂದೆ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಏರಿದಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮ ನೆನಪು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನೋಡಲು ಹೋಗೋಣ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹುಸಿಗೊಳಿಸಿದ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊನ್ನೆ ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಶಾಂತಾರಾಮ್ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರು. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ತಿಳಿದದ್ದು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಕಿಡ್ನಿ ವೈಫಲ್ಯವೆಂದು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸೇರಿಸಲು ನೀವು ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿರುವುದು ತಿಳಿಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯದ ಋಣ ಭಾರ ತೀರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾತು. ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕರೆತರುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಖರ್ಚಿಗೆ ಈ ಹಣವನ್ನು ಕಳಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಬರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಕಾದಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗ.....”

ರಂಗಪ್ಪನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚೆಕ್ಕಿತ್ತು. ಪತ್ರ ಓದಿದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲೂ ನೀರು ಜಿನುಗಿತ್ತು.....

ತಾರತಮ್ಯ ಮೀರಿ ನಿಂತ ಶಿಕ್ಷಕ

—ಗಿರಿಧರ ವೈದ್ಯ

ನಾವು ತಿಳಿದ ಹಾಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಲಿಯುವ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದು ಯಾರು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನನಗೆ ಕಲಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮರಾಜ್ ಸರ್ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, “ಶಿಕ್ಷಕನಾದವನು ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ನಾನು ಒಬ್ಬ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕ, ಸಮಾಜ ಸುದಾರಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ನನ್ನ ಮೂಲ ಕೆಲಸ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ ತನ್ನ ಬೋಧನಾ ಸಮಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ವಯಸ್ಕಿಕ ಸಮಯವನ್ನು ಕೂಡ ಕೊಡಬೇಕು, ಅಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಶಿಕ್ಷಕ ಆದರ್ಶನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಮನೋಬಾವದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ”. ಹಳೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಂದು ಬೇಟಿಮಾಡಿ, ಯೋಗಕ್ಷಮ ಕೇಳಿ, ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಇವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಬಂಧ ಬಹಳ ಉನ್ನತವಾದದ್ದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೆ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾಠ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು, ಆಗ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಯಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕಿತ್ತು, ಎನ್ನುವ ಹಂಬಲ ಇವತ್ತು ಅವರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ 18 ವರ್ಷ ಕಳೆದರೂ ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜೊತೆಗಿನ ಸಂಬಂಧ ಬಿಡಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಕನಾದವನು ತಾನು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸದ (ಪಾಠ) ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಅವರು ಬದಲಾದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕನೂ ಕೂಡ ಬದಲಾಗಲು, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲನಾಗಲು ಸಿದ್ಧನಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಸದಾ ಓದುತ್ತಾ, ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇರಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಅರಿತು ಅವರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಾನು ನಿಧನವಾದ ನಂತರ ನನ್ನ ದೇಹ ಮಣ್ಣಾಗುವುದು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ದೇಹ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಯಲು ಉಪೋಗವಾಗಬೇಕು ಎಂದು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ದೇಹವನ್ನು ದಾನಮಾಡಲು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇರುವುದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು, ದೇಶದ ನಾಯಕರುಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್, ಮಾಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ, ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ, ಕಲ್ಪನಾಚಾವ್, ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್, ವಿವೇಕಾನಂದ ಹಾಗೂ ಇನ್ನು ಅನೇಕರು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಆದರ್ಶ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಎಲ್ಲೂ ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳೆ ನಮಗೆ ಮತ್ತು ಈ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಹೆಮ್ಮೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗುರುಗಳ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ; ನನ್ನ ಗುರುಗಳು ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಹಿರಿಯ ಗೌಡರು, ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಮಂತರು. ಊರಿನ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಗುರುಗಳ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ‘ಗೌಡರ’ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರು ಗೌಡ್ರೆ ಎಂದು ಕರೆದಾಗ ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂತು. ಅವರಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿದ್ದು ಯಾಕೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಶಿಕ್ಷಕರು “ನೀನು ನನ್ನನ್ನ ಗೌಡ್ರೆ ಎಂದು ಕರೆದರೆ ನನ್ನ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ ದೂರವಾದ ಭಾವನೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಗೌಡ್ರೆ ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ, ಒಡೆಯ, ದೊಡ್ಡವರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪದವನ್ನು ನೀವು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅದೇ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನೋಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪದ ಬಳಸುವುದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ನೀವು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಏನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೀರೋ ಅದನ್ನೆ ಕರೆಯಿರಿ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಗೌಡ್ರೆ ಎನ್ನುವ ವಿಶೇಷ ಗೌರವ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಪರಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮನೆಯ ಮುಂದಿರುವ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಐಗೋಳ (ಮೇಲುಜಾತಿ) ಅಜ್ಜಿ ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟದಂತೆ ತಡೆದಳು. ನಾವು ಕುಡಿಯಲು ಈ ನೀರನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ, ನೀವು ಕೆಳಜಾತಿ ಜನ ಇದನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು ಎಂದು ಬೈದಳು. ದೂರದಿಂದ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ತಾವೇ ಬಂದು, ಹುಡುಗನಿಗೆ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಹೇಳಿದರು. ತಾವು ನೀರು ಕುಡಿದು ಅಜ್ಜಿಯ ಎದುರು ನಿಂತು ಮಾತನಾಡಿದರು. “ಅವನು ಮುಟ್ಟಿದ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ನಾನು ಕುಡಿದೆನು, ನನಗೆ ಏನಾಯಿತು? ನಾನೇನು ಸತ್ತು ಹೋದೆನೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿ, ಯಾಕೆ ನೀವು ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಅಜ್ಜಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ತಾರತಮ್ಯ ಮೀರಿ ನಿಂತ ಗುರು ನನಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಆದರ್ಶವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಮನೋಭಾವದ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಮಗೆ ಇಂದು ಬೇಕಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

Politics, Cricket and Identity

-Shifa Syeda

Being born and brought up in a country like India, where the constitution affirms every citizen of India a right to be accepted equally, to maintain fraternity, and fundamental rights like right to speak, right against exploitation etc... to every individual. But is it being followed? All these things I feel are not internalized by many of my fellow citizens.

I deeply regret this attitude and ignorance of so many people around me, I had never faced the discrimination besides gender, based on my religion or caste. The college I studied the work I did initially I had never gone through this experience of having faced odd situations. Probably because I never opinionated about politics or cricket before, I thought I never understood politics then. And cricket of course studying in all girls' college couldn't have the point in discussing that too much. As time passed and I happen to meet the real world outside I felt my voice breaking and side lined for my "religion". When I started talking to my fellow citizens about politics they always looked at me like I support or disapprove of certain things in politics because I belong to a RELIGION. That was not on my mind never, I

was thinking like any other individual for peace and development of country. I am also as much fed up as others due to corrupt politicians and riots. In a recent experience when I was discussing politics, people directly said "you of Course will support them as you are a ....." What does it mean? Why am I not being looked as an individual who is just an Indian but being put in the frame of religion? When I strongly oppose of not following the traditional party of "BJP or Congress", I was framed to say that I have internal liking and am just saying for the sake. My identity was surprisingly with Congress or some other party? Why? When did that happen? I thought a lot couldn't arrive at an understanding. Then I felt what a shame on people and laughed at it.

Cricket the religion of India, not just politics but me and my friends were targeted in sports too, people ask me directly if I support India or Pakistan? Good lord! I am Indian, my forefathers were Indians. Why will I support Pakistan or any other country that doesn't give me food or Shelter? And if by mistake I am heard praising some other person for their talent I am misunderstood for it. Why? Why can't I be just seen like an Indian who just

loves her country and will stand for it when time comes? Why do me and few like me have to be framed under some stereotypes made by stupid people around.

After 65 years of independence I still fear to express thoughts in my own motherland, and sure to say that many of them like me are facing this problem. We don't need a big riot to show the communal differences! We can just understand by small actions thoughts, forming judgments relentlessly, and comment openly saying "these set of people behave like this" stereotype always.

Certain situations made me think and arrive at some conclusions. That in India few people form identity by political parties and supporting cricket. Their patriotism rises in leaps and bounds only during cheap party gimmicks and cricket. It made me question as to be this how identity is formed? And such parties and people who question others identity are sane enough or not? Sometimes the way my friends and me get treated in public makes me think on my identity in India and the future here.

In my experience I can see that we feel a sheer pain when people look at us like aliens, and it's painful when our own citizens blame us for terrorism. Anyway this is another sensitive issue. My point was only an eye opener that so many decades in my country I feel discriminated I feel an outsider at times. But is this where India is moving towards? I feel this hatred increasing instead of being tolerant! It may not turn to big riots but I am sure that people must believe and accept that Muslims, Christians, Sikhs or Hindus of whatever caste belong to India, and we all love India equally. And definitely one must really not judge people by their names, religion but logically analyse their thoughts. I am appealing to people who find development and patriotism in cricket and politics to make India a TRULY SECULAR DEMOCRATIC REPUBLIC and not just repeat it as oath and not understand the essence.

ಮನೆಯೊಳಗಣ ತಾರತಮ್ಯ

—ಶ್ರೀಧರ ರಾಜನಾಳ

ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮದು ಸುಮಾರು 30 ಜನರಿದ್ದ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜನವರಿಗೆ 6 ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಮದುವೆ ನಂತರ ಬೇರೆ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ನಾಲ್ವರು ಒಂದೇ ಸೂರಿನಡಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದು, ಅಂತಿಮ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಕಿರಿಯರು.

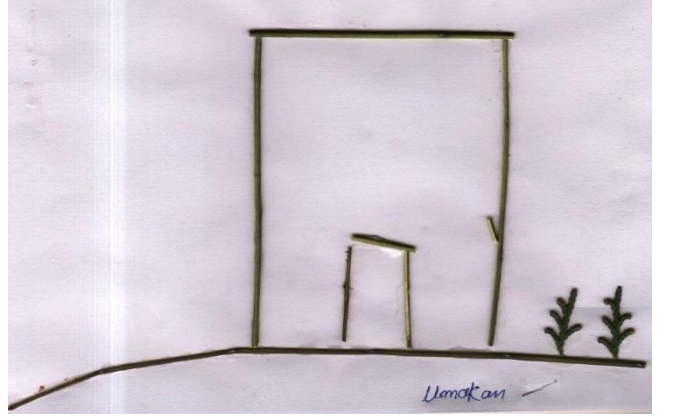
ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ನಾವು ನಮ್ಮದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಮುಂಜಾನೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲದ ಚಹಾ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜೋಳದ ರೊಟ್ಟಿ, ಅನ್ನ, ಸಾಂಬಾರ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿದಿನದ ಆಹಾರ. ವಾರದಲ್ಲಿ ಸೋಮವಾರ ಮತ್ತು ಶನಿವಾರ ಮಾತ್ರ ಬೆಳಗಿನ ಉಪಹಾರಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲ ಸುಸಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಇರುವ ದಿನ ನೋಡಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಇಡ್ಲಿ, ವಡೆ, ದೋಸೆ, ಇಂತ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ದಿನಗಳು ನಮಗೆ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬ, ದೇವರ ಕಾರ್ಯ, ಮದುವೆ ಮತ್ತು ಊರಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಗಳು ನಡೆಯುವಾಗ ನಾವು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ ನೆನಪಾದರೆ ಇಂದಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತಸವಾಗುತ್ತದೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಾರಿ

ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದು ಜೊತೆ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೊಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವು ಒಂದೇ ಬಣ್ಣದವು ಮತ್ತು ಒಂದೇ ಗುಣಮಟ್ಟದವು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಿರಿಯ ಇಲ್ಲ ಕಿರಿಯ ಇಲ್ಲ ಕಲಿತವ ಇಲ್ಲ ಕಲಿಯದವ ಎಂಬ ಬೇಧಭಾವದ ಸೋಂಕು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗ ರೇಶ್ಮೆ ಖಣಗಳ ನೇಯ್ಗೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ. ನಮ್ಮದು ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ ಖಣ ನೇಯುವ ವೃತ್ತಿ. ಈ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಮಹಿಳೆಯರಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯರು ಭಾಗಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ತಂದೆಯವರದ್ದು ಮಾರಾಟದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ಅವರ ಸಹಾಯಕರು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವೆಷ್ಟು ಪಳಗಿದ್ದೆವು ಎಂದರೆ ಒಂದು ವಾರ ಕೆಲಸದಿಂದ ಸೂಟಿ ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾದ ಖಣಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗದೆ ಉಳಿದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮದು ರಜವಿಲ್ಲದ ದುಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ವ್ಯವಹಾರದ ಹಣಕಾಸು ನಿರ್ವಹಣೆ ತಂದೆಯ ಕಿರಿಯ ಅಣ್ಣನದ್ದು.

ಹಿರಿಯ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾತ ಕಾಲೇಜೊಂದರ ಕ್ಲರ್ಕ್, ಇನ್ನೊಬ್ಬಾತ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಏಜೆಂಟನಿದ್ದ. ಇಬ್ಬರೂ ತಿಂಗಳೊಂದರ ರೂ. 1000 ಮತ್ತು 1500ವನ್ನು ಮನೆವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಪಾಲೆಂದು ನೀಡಿ ಉಳಿದ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ತಂದೆಯವರಿಗೆ ನಾನು, ಅಣ್ಣ, ತಂಗಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು. ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡಪ್ಪಂದಿರ ಮಕ್ಕಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ 20 ವರ್ಷಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಿರಿಯರು ನಾವೇ ಆಗಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ವಯಸ್ಸು 10-12 ಆಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರ ಮದುವೆ ಮುಗಿದು ಮಕ್ಕಳು ಆಗಿದ್ದವು. ಅದೆ ವೇಳೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮಕ್ಕಳ ನೌಕರಿಯು ಖಾಯಂ ಆದವು. ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಬಲತೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅವರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಪೂರೈಸಿದವು. ಅಷ್ಟಾಗುವಾಗ ಇತರ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಗೂ ಸದಸ್ಯರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡುವ, ಅವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ, ಪೂರೈಸುವ ಮನೋಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಗೋಚರವಾಗ ತೊಡಗಿದವು.

ಮೊದಲಿಗೆ ಇವು ನಮ್ಮ ಆತಂಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ತಾರತಮ್ಯಗಳು ನಮ್ಮ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋದವು. ತಿಂಡಿ ಚಹಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಾಡಿ ತಿಂದು ಕುಡಿಯುವಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ತಾರತಮ್ಯ, ಉಡುಗೆತೊಡುಗೆ ಖರೀದಿ, ಕೆಲಸದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ನಮ್ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೀಳಾಗಿ ನೋಡುವದು, ಊಟಕ್ಕೆ ನಿನ್ನೆಯ ಉಳಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ನೀಡುವುದು ನಡೆಯಿತು. ತಾಜಾ ಊಟ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಯಿತು. ಮಾರ್ಕೆಟ್‌ನಿಂದ ಸಿಹಿತಿಂಡಿ, ಬಿಸ್ಕೆಟ್‌ಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಿಂದಲೇ ತರಿಸಿ ಅವರವರಷ್ಟೆ ತಿನ್ನುವುದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಯಿತು. ಅಂತಿಮ ಡಿಪ್ಲೋಮಾ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದ್ದ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಇಲ್ಲದಷ್ಟು ಮನೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹೇರಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಂದೆಯವರದು ಕಂಡೂ ಮೌನವಾಗಿರುವ ಸ್ವಭಾವ. ತಾಯಿಯವರದು ಬಲವಿಲ್ಲದ ವಿರೋಧ.

ಅಣ್ಣ ಟೆಕ್ಸ್ಟೈಲ್ ಡಿಪ್ಲೋಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಮೊದಲಿಗಿನಾದ. ಅವನ ಯಶಸ್ಸಿನ ಸಂಭ್ರಮ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ನನ್ನದು ಮಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಆತನಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಿಇ ಕೋರ್ಸ್ ಮಾಡುವ ಬಯಕೆಯಾದರು ಅದಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬದೊಳಗೆ ಬಲವಿಲ್ಲವಾಯಿತು. ಕುಟುಂಬದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ತಂದೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಾದ ನಾವೇ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಉಳಿದವರದು. ಅದೆ ಕುಟುಂಬದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಆದಾಯ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಉಳಿದರೆ ಅದೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬ ಸ್ವಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ತೀರ್ಮಾನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪಂದಿರದು. ಅಣ್ಣನಿಗೆ ದುಃಖವಾಗಿ, “ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಟೆಕ್ಸ್ಟೈಲ್ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಆಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮನೆಯ ನರಕದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಮನೆತೊರೆದನು. ಇದು 16 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕಥೆ. ಆದಿನ ಹೊರಟ ಅಣ್ಣ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ, ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಕುರುಹು ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು.

ನನ್ನದು ಪಿಯುಸಿ, ತಂಗಿಯದ್ದು 9 ಮತ್ತು ತಮ್ಮದು 7ನೇ ತರಗತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿ ಬೀಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಉಂಟಾಯಿತು. ನಾನು ಪದವಿಗೆ ಪರೂರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಸರಳವಾಗಿ, “ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಯಾರೂ ಬೇರೆ ಊರಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಕಡ್ಡಿಮುರಿದಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಅವರ ನಿಷ್ಕರತೆ ನನ್ನ ಬದುಕಿಗೆ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ತಾಯಿಯವರಲ್ಲ

ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅವರು ಧೈರ್ಯತುಂಬಿದವರೆ, “ಕಲಿ, ಜೊತೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ವಚ್ಚಕ್ಕೆ ನೀನೆ ದಾರಿ ಹುಡುಕಿಕೋ” ಎಂದರು.

ನಾನು ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷದ ಪದವಿಗೆ ಸೇರಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ 7.30ಕ್ಕೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗತೊಡಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ 12.30ಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಪರಾಹ್ನ 2.00ರಿಂದ ರಾತ್ರಿ 9.30ರ ವರೆಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಮಗ್ಗದಲ್ಲಿ ನೇಯ್ಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡೆ. ಇದರಿಂದ ಸುಮಾರು ರೂ. 2500ರಿಂದ 3000ರ ವರೆಗೆ ಆದಾಯ ಪಡೆದು ತಂಗಿ ಮತತು ತಮ್ಮನ ಓದನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ನಂತರ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಓದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಗಮನ ನೀಡಿ ಮೂರು ವರ್ಷವೂ ಪದವಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾಗುತ್ತಾ ಬಂದೆ. ಮೂರನೇ ವರ್ಷದ ಅಂತಿಮ ಫಲಿತಾಂಶ ಬಂದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಮೂರನೇ ರ‍್ಯಾಂಕ್ ಪಡೆದು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ್ದೆ.

ಮುಂದೆ ಬಾಗಲಕೋಟದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಾ ನನ್ನ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಜೊತೆಗೆ ತಂದೆ, ತಾಯಿ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಜೊತೆಮಾಡಿ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನು ಡಿಎಡ್ ಕೋರ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದೆ. ಆತ ಓದಿ ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಸುಮಾಡಿ ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕನಾದ. ಕೆಲವು ಸಮಯಾನಂತರ ಕೆಪಿಎಸ್‌ಸಿ ಪಾಸುಮಾಡಿ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡ. ನನ್ನದು ದೊಡ್ಡ ಯಶಸ್ಸೇನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬೇಡಭಾವಗಳಿಂದ ಕುಗ್ಗದೆ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬ ಅಮೂಲ್ಯ ಅನುಭವ ನನ್ನದು.

ಮಾತೃದೇವೋಭವ

ಗಿರೀಶ ಪಾಟೀಲ

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಿವಾನ ಪದವಿಗೆ ಸೇರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಕಂಡ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ‘ದಿವಾನ’ರಾಗುವಂತೆ ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತರು. ದಿವಾನರಾಗುವುದೆಂದರೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಗೌರವದ ವಿಷಯ.

ದಿವಾನ ಪದವಿಗೆ ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತ ಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ನೇರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವರು. ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ತಾಯಿಯ ಪಾದದಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ‘ನನಗೆ ‘ದಿವಾನ’ ಪದವಿಗೆ ರಾಜರು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ’ ಎಂದು ಶಾಂತಚಿತ್ತದಿಂದ ಹೇಳಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ತಾಯಿಯ ಆನಂದ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ, ಅವರ ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳು ತುಂಬಿ ಬರುವವು. ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ಎಂದು ಮಗನನ್ನು ಹರಸುವರು. ಆಗ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ‘ಅಮ್ಮ ನಾನು ದಿವಾನ ಪದವಿಗೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದರೆ ನನಗೊಂದು ಮಾತು ಕೊಡಬೇಕು’ ಎಂದು ಕೇಳುವರು. ತಾಯಿ ಹೇಳು ಎಂದಾಗ, ‘ನಾನು ದಿವಾನ ಹುದ್ದೆಗೆ ಸೇರಿದ ನಂತರ ತಾವು ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದವರಿಗಾಗಲಿ, ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಗಾಗಲಿ ಉದ್ಯೋಗ, ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾವುದೇ ಕೊಡಿಸೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಬಾರದು’ ಎಂದರು. ಆಗ ಅವರ ತಾಯಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗಿ, ಆಯಿತು ಎಂದು ಮಾತುಕೊಡುವರು. ‘ಮಾತೃದೇವೋಭವ’ ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ತಾಯಿಯು ಕೇಳಿದಾಗ ಮಗನಾದವನು ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆ ನಂತರವೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ದಿವಾನ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. 1912 ರಿಂದ 1918 ರವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಆ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಿದರು.

ಮುಖವಾಡದೊಳಗೊಂದು ಮುಖ

—ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಎ.

ಎಲ್ಲ ಮರೆತಿರುವಾಗ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ನೆವವ
ಹೂಡಿ ಬರದಿರು ಮತ್ತೆ ಹಳೆಯ ನೆನಪೇ....

—ಕೆ. ಎಸ್. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಾರ್ಯದ ನಿಮಿತ್ತ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದ್ದೆ. ಕೆಎಸ್‌ಆರ್‌ಟಿಸಿ ಬಸ್ಸು ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ಇಳಿಸಲು ಮಂಗಳೂರಿನ ಬೆಂದೂರ್‌ವೆಲ್ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ನಿಲುಗಡೆಯಾಯಿತು. ಬಸ್ಸಿನ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಇಣಕಿ ಎರಡನೇ ಮಹಡಿಯ ಕೊನೆಯ ಕಚೇರಿ ನೋಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದ ತುಕರಾಮ್ ರಾವ್ & ಕಂಪೆನಿ ಬೋರ್ಡ್‌ನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದೆ. ಆವಾಗ ನೆನಪಾಯಿತು ನನ್ನ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ದುಡಿಮೆಯ ಪಯಣದ ದಾರಿ ಸುರುಳಿ ಸುರಳಿಯಾಗಿ ನೆನಪಿನಾಳಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದಿತು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಅನುಭವವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡರೆ ಚೆನ್ನ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಾಯಶಃ 1985ನೇ ಇಸವಿ, ನನಗೆ ಸುಮಾರು 17ನೇ ವಯಸ್ಸು ಇರಬೇಕು. ನಾನು ಆಗ ತಾನೇ ದ್ವಿತೀಯ ಪಿ.ಯು.ಸಿ ಅಂತಿಮ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಸಿದ್ದೆ. ಇದರ ಫಲಿತಾಂಶ ಬರಲು ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿ ಇದೆ. ಈ ಸಮಯವನ್ನು ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಕಳೆಯುವ ಬದಲು ನನ್ನ ಓದು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದವನೇ ನನ್ನ ಹಿರಿಯ ತರಗತಿಯ ಸ್ನೇಹಿತ ಹರ್ಷವರ್ಧನ್. ಅವನು ನೀಡಿದ ಸಲಹೆ ಎಂದರೆ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧಕರಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅದು ಯಶಸ್ವಿಯಾದರೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ತುಕರಾಮ್ ರಾವ್ & ಕಂಪೆನಿಗೆ ನಾನೊಂದು ಆರ್ಜಿ ಗುಜರಾಯಿಸಿದೆ. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮರುಉತ್ತರ ಬಂದಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗಲು ಕೋರಿದ್ದರು. ನಾನು ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗಿದ್ದು ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಬಾರಿ. ನನಗಂತೂ ಅವ್ಯಕ್ತ ಭಯ ಹಾಗೂ ಒತ್ತಡ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರ ಕಚೇರಿ ಇದ್ದದ್ದು ಮಂಗಳೂರಿನ ಬೆಂದೂರ್‌ವೆಲ್ ವೃತ್ತದ ಎರಡನೇ ಮಹಡಿಯ ಕೊನೆಯ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾದದ್ದು ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತುಕರಾಮ ರಾಯರು ಬಂದರು ಹಾಗೂ ಸಂದರ್ಶನ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಸಂದರ್ಶನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಭಯಕುಶಲೋಪರಿಯ ನಂತರ ಒಂದಷ್ಟು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ನಾನೊಂದಷ್ಟನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಿದೆ. ನಂತರ ಕಂಪೆನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ, ನಮ್ಮದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಂಪೆನಿ. ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಭಾವಿ ಕಂಪೆನಿಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಅವರ ವರಾತ ಮುಂದುವರಿಯಿತು... ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸಂಬಳ ಎಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರು. ನನಗೋ ವಿಪರೀತ ಸಂಕೋಚ, ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದು, ನೀವೇ ಹೇಳಿ ಎಂದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮೊತ್ತವನ್ನೇ ಸಂಬಳವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ರೂ.250ನ್ನು ಮಾಸಿಕ ವೇತನ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಮಾತು ಸರಳ, ನೇರ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯ ಸಭ್ಯರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಸೋಮವಾರದಿಂದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾ ಎಂದು ಆದೇಶಿಸಿದರು.

ತಂದೆ ತಾಯಿಗೆ ವಿಷಯವನ್ನು ಅರುಹಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದು, ನಿಗದಿತ ದಿನ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾದೆ. ಹೊಸ ಕೆಲಸ, ಹೊಸ ಕಚೇರಿ, ಹೊಸ ಬಾಸು ಎಲ್ಲವೂ ಹೊಸದು. ನನಗೆ ನನ್ನದೇ ಆದ ಕಲ್ಪನೆ, ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಹಾಗೆ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಒರ್ವ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದೆ. ಅವರು ನನಗೊಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ಥಳ ನೀಡಿದರು. ಹಾಗೆ ಕಂಪೆನಿಯ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳು, ದಪ್ಪದಪ್ಪದ ರಿಜಿಸ್ಟರ್‌ಗಳು ಮೇಜುಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕ್ರೆಡಿಟ್, ಡೆಬಿಟ್, ಖರ್ಚು, ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ಸಮರ್ಪಕತೆಯ ವಿವರವನ್ನು ಪೆನ್ನಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಗುರುತು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದರು.

ದೂರದ ಬೆಟ್ಟ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ ನಾನು ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋದಾಗಲೇ ಕಂಪೆನಿಯ ಬಂಡವಾಳ ಅರಿವಾದದ್ದು. ಈ ಕಂಪೆನಿಯ ಒಟ್ಟು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ನಾನು ಸೇರಿ ಎರಡು. ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ. ಕೇವಲ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಕಂಪೆನಿಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾತ್ರವೇ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಣ ಅರಿವಾಯಿತು.

ನಾನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದೇ ವಾರಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚರಿಯ ಘಟನೆಯೊಂದು ನಡೆಯಿತು. ನಮ್ಮ ಕಚೇರಿಯ ಏಕಮಾತ್ರ ಮಹಿಳಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ನಾಳೆಯಿಂದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ಕಂಪೆನಿಯ ಮಾಲಿಕರ ಪೊಳ್ಳು ಭರವಸೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಹಿತ ವಚನ ನುಡಿದು ಜಾಗ ಖಾಲಿ ಮಾಡಿದರು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ನನಗೆ ಒಂದಷ್ಟು ಸಂತೋಷ ಹಾಗೂ ಒಂದಷ್ಟು ಭಯ ಅವರಿಸಿತು. ನಾಳೆಯಿಂದ ಈ ಕಚೇರಿಗೆ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಎಂಬ ಸಂತೋಷ ಹಾಗೂ ರಾಯರು ನೀಡಿದ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುತ್ತಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಭಯ. ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡೋಣ. ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಮೂಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣ. ಇದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಒಂದಷ್ಟು ಉಪಯೋಗವಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಲಿಯತೊಡಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ಕಾರ್ಯ ಬಾಹುಳ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡೆ.

ಅದೊಂದು ಮುಂಜಾನೆ. ಕಚೇರಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಕ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬರು ಬಂದರು. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದೆ. ಯಾರನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಿಂದಿನ ತಿಂಗಳ ವೇತನ ನೀಡಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಇದಲ್ಲದೆ ಮಾಲಕರ ಸತಾಯಿಸುವ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕೂ ರಾಯರು ಬರುವುದಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾಯಿತು. ಚೇಂಬರ್‌ಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ವಾಗ್ವಾದ ನಡೆಯಿತು. ನಂತರ ಪೆಚ್ಚು ಮೋರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಹೊರನಡೆದಳು. ಆಗಲೇ ನನಗೆ ನೈಜತೆ ಅರ್ಥವಾಗಿದ್ದು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೊದಲನೆಯವನೂ ಅಲ್ಲ. ಕೊನೆಯವನೂ ಅಲ್ಲ!

ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಒಂದಷ್ಟು ಒಳ ಮಜಲುಗಳನ್ನು ರಾಯರಿಂದ ಕಲಿತುಕೊಂಡೆ. ವಿಷಯವನ್ನು ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ನನ್ನ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಯಶಸ್ವಿ ಕಾರ್ಯದ ನಂತರ ಒಪ್ಪಿದಂತೆ ಸಂಬಳ ನೀಡಬೇಕು. ರಾಯರು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಕಾರ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ. ನಾನಿದ್ದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತು. ದಂದದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರೆಡು ದಿನ ಕಳೆದೆ. ಅವರನ್ನು ಸಂಬಳ ಹೇಗೆ ಕೇಳಲಿ? ಅದರೆ ನಾನಿದ್ದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕೇಳಲೇಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿತ್ತು. ಅವರ ಚೇಂಬರ್‌ಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳೋಣವೆಂದರೆ ಧೈರ್ಯ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಿತಿ ನನ್ನ ವಿರೋಧಿಗೂ ಬರಬಾರದು ಬಿಡಿ. ಕೊನೆಗೂ ಗಟ್ಟಿ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ, ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಹತ್ತನೇ ದಿನಾಂಕದಂದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಿಪರಿ ಬಿನ್ನಹಿಸಿದರೂ ಅವರ ಮನ: ಕರಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನೊಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಅವತ್ತೇ ಬಂದಿದ್ದೆ. ರಾಯರು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು 10 ದಿನಾಂಕವೇ ಈ ಕಂಪೆನಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದುಡಿಮೆಯ ಕೊನೆಯ ದಿನ. ಹಾಗೆ ಆ ದಿನಕ್ಕಾಗಿ ಚಾತಕಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಕಾದೆ. ಅಂದು ಅವರು ರೂ.74ರ ಚೆಕ್ ನೀಡಿದರು. ಇದು ನಿಮ್ಮ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ ಎಂದರು. ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತೇನು, ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಏನು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ಏರುಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಉಡಾಫೆಯ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿದರು. ಇನ್ನೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಮಾತಾನಾಡಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳಿದೆ. ಅದರೆ ಈ ಚೆಕ್‌ನ್ನು ಕ್ಯಾಷ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಚೆಕ್ ಹಾಕಲು ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆ ಬೇಕಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ, ಕೊಡಿಯಾಲ್ ಬೈಲ್ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಖಾತೆಯನ್ನು ತೆರೆದೆ. ಆ ಖಾತೆ ಈ ಕ್ಷಣದವರೆಗೂ ಜತನದಿಂದ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

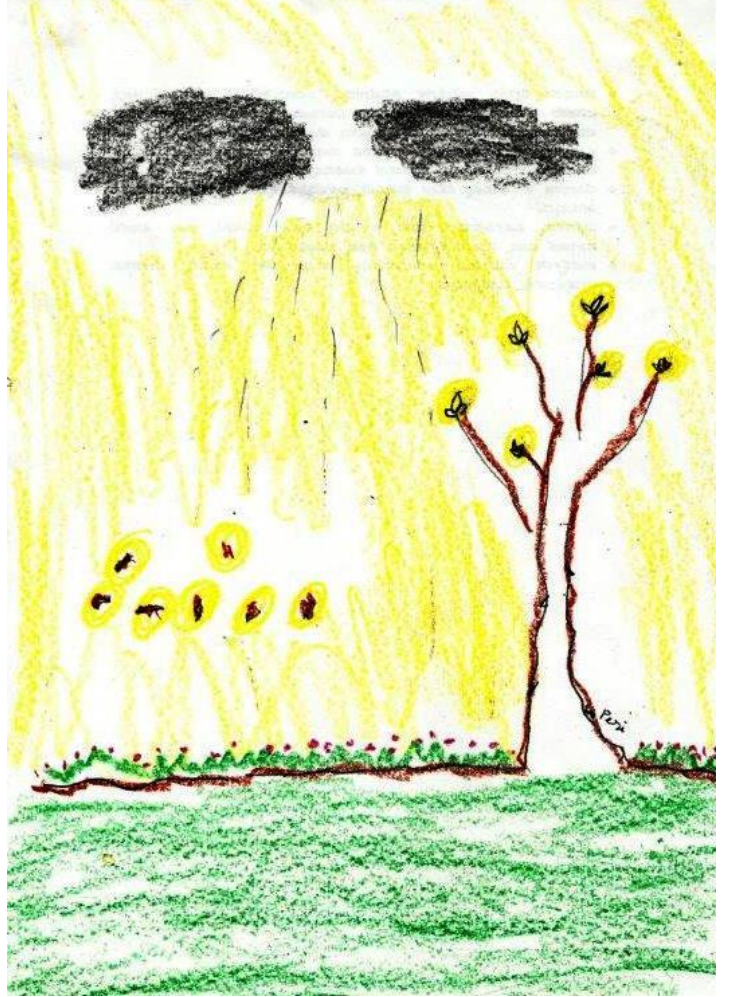
ನಾನು ರಾಯರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದೆ. ನಂಬಿಕೆಗೆ ಮೋಸ ಆದಾಗ ಆಗುವ ಆಘಾತ ಸಹಿಸಲಸಾಸದ್ಯ ಇದರಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದಷ್ಟು ಸಮಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ದುಃಖದ ನೆನಪುಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಲ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಸುತ್ತೆ ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವಲ್ಲವೇ?.

ಸಂಚಿನ ಪ್ರದೇಶ

-ಪ್ರಿಯಾಂಕ

ಚಿನ್ನ,
ಇದು ಮೇಘಗಳ ಸಂಚು
ನೋಡು ಹೇಗೆ ಕೂಡುವುವು
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಾರ ಸುರಿದು-
ವಂಚಿಸಿ, ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ಶಿಕರಗಳನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡುವುವು
ಚಿನ್ನ,
ಇದು ಸಣ್ಣ ಜೀವಿಗಳ ಪ್ರದೇಶ
ನೋಡು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಹುಳು
ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಸರಿದು
ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ, ಹುಳುವನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡುವುವು
ಚಿನ್ನ,
ನೋಡು ಪಾರಿಜಾತ
ಎಲೆಗಳ್ ಇಲ್ಲದ ಮರವನ್ನು ಸೇರಿ
ನೋಡುತ್ತಿದೆ ದೂರದ ತೀರ
ಇದು ಸಂಚಿನ ಪ್ರದೇಶ
ಎಂದು ಹಿಂದುರುಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಬಯಸಲು
ನೀನು ಕಾಣೆ
ಬರೀ;
ನಿನ್ನ ಪಾದಧ್ವನಿ
ಬಯಲಾದ ನಾನು

ಆಶ್ವಾಸನೆ

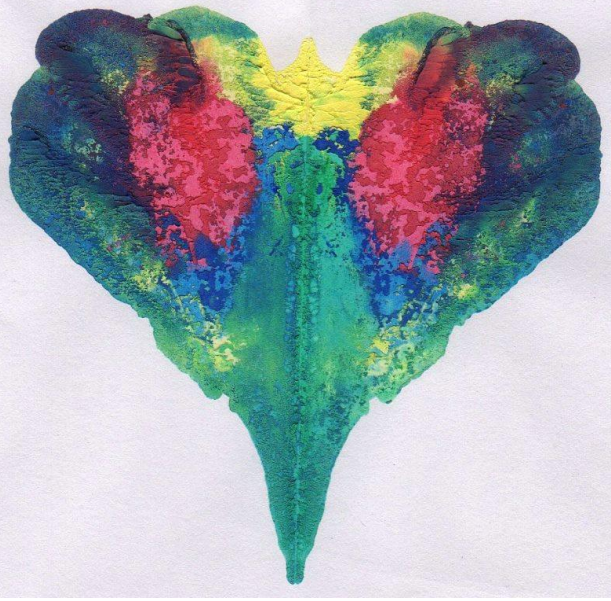
-ಲಕ್ಷ್ಮಿ.ಎಂ

ದೂರದ ಬೆಟ್ಟ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಅಕ್ಷರಶಃ ನನ್ನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಒಂದು ವೃತ್ತಿ ಬದುಕಿನ ಆಶ್ವಾಸನೆಯ ಮಾತು. ಬೆಂಗಳೂರು ಎಂಬುದು ಅತ್ಯಾಕರ್ಷಣೀಯ ಒಂದು ತಾಣ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅಂದರೆ ಈ ಸುಂದರ

ನಗರಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ತಿಳಿಯದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಷ್ಟೇ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ತಾಣ, ತಿಳಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಸುಂದರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಕುರೂಪತೆಯ ಸತ್ಯ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಬಿಎ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಬಿ.ಇಡಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಸಿಇಟಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಬರೆದೆ. ಅದರ ಫಲಿತಾಂಶ ಬರಲು ಇನ್ನೂ ಕಾಯಬೇಕಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಸಮಯ ಕಳೆಯುವುದು ಬೇಡ ಬದಲಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರೆ ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹಣದ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ

ಮಾಯಾ ನಗರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ನಂತರ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಲು ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಖಾಲಿ ಇದೆ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜಾಹೀರಾತನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕರೆ ಮಾಡಿ ಆ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದು ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆಗ ನನಗೆ ಆದ ಮಿಷಿ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕ ಮಿಷಿ ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ, ನನಗೆ ಅವರು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಸಂಬಳ ಒಂಭತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಹಾಗಾಗಿ ನನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಮಾಸಿಕ ಪಾಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಹಳ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋದೆ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಹಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನು ಆಗಾಗ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಂಪನಿ ಮಾಲೀಕ ರವರು ನನ್ನ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯಿತು ಪ್ರತೀ ತಿಂಗಳಿನ ಸಂಬಳವನ್ನು ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳ ಹತ್ತನೆಯ ತಾರೀಖಿನಂದು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಮೊದಲೇ ಕಂಪನಿಯವರು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದರು. ಆದ ಕಾರಣ ಮೊದಲ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯಲು ಬಹಳ ಆಸೆಯಿಂದ ಸಂಬಳ

ಬರುವ ದಿನವನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಾ ಕಳೆದೆ. ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಸಂಬಳದ ದಿನ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಅಂದು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಸುದಿನವಾಗಿತ್ತು. ಯಾವಾಗ ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಎನ್ನುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಜೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಆಗುವುದೋ ಎಂದು ಕಾತರದಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಲೇ ಅಂದು ನನಗೆ ವಹಿಸಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಹು ಬೇಗಬೇಗನೇ ಮುಗಿಸಿ ಆರು ಗಂಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಸನ್ನದ್ಧಳಾಗಿದ್ದೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹೋಗಿ ಸಂಬಳದ ಕವರ್‌ನ್ನು ಮಾಲೀಕರಿಂದ ಪಡೆದು ಹೊರಟರು. ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನ ಸರದಿ ಬಂತು ಮಾಲೀಕರು ಇದು ನಿನ್ನ ಈ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಬಹಳ ಚುರುಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೀರ ಎಂದು ನಿನಗೆ ನಾನು ಈ ತಿಂಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಬಳ ನೀಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿದ ನನಗೆ ಮಿಷಿಯೋ ಮಿಷಿ.

ಅದೇ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಬಳದ ಕವರ್ ತೆಗೆದು ನೋಡಿದಾಗ ನನಗಾದ ನೋವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಕಾರಣ ನನಗೆ ಹೇಳಿ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದ ಸಂಬಳ ಒಂಭತ್ತು ಸಾವಿರ, ಆದರೆ ನನಗೆ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಸಂಬಳ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ. ಆ ದಿನವೆಲ್ಲ ನನಗಾದ ನಿರಾಶೆ ಹೇಳತೀರದು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬೇಗವೇ ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋದೆ ಎಷ್ಟು ಕೋಪವಿತ್ತೆಂದರೆ ಯಾಕೆ ಈ ರೀತಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಮೋಸ ಮಾಡಿದಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂದು ಹೋದೆನು.

ಆಗ ಆ ಕಂಪನಿ ಮಾಲೀಕ ನೀಡಿದ ಉತ್ತರವೆಂದರೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಈಗ ನಾನು ಕೊಡುವುದು ಇಷ್ಟೇ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ನಾನು ಮರುಮಾತನಾಡದೆ ಹೊರಬಂದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸತ್ಯ ತಿಳಿಯಿತು ಅದೇನೆಂದರೆ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಹೊಸಬರು ಮಾಲೀಕರ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನಂಬಿ ಮೋಸ ಹೋಗಿದ್ದವರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಹ ಮನೆಯ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗಲೆಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಮಾಲೀಕರು ನೀಡಿದ ಸಂಬಳ ಕೇವಲ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಆ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ನನಗೆ ಬಹಳ ಬೇಸರವಾಯಿತು.

ಇದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟು ನೋವು ಕೊಟ್ಟಿತೆಂದರೆ ಹೀಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಟ್ಟು ಮೋಸ ಮಾಡೋದು ಎಷ್ಟು ಸರಿ ಎನಿಸಿತು. ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಮೋಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ನಂಬಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಜನರ ಪಾಡು ಶೋಚನೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆಗುವ

ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡುವ ಜನರು ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರು ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಮೋಸ ಮಾಡುವ ಜನರು ಇರುತ್ತಾರೆ ಅದನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ನನಗಾದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಆಶ್ವಾಸನೆಯ ನಂಬಿಕೆ ಮೋಸ. ಇಂತಹ ಮೋಸ ಯಾರ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಆಗದಿರಲೆಂಬುದು ನನ್ನ ಆಶಯ.

ಈ ನವಿಲೂ ನರ್ತಿಸಲಿ

-ರಂಜನ

ಕಾವೇರಿ ನದಿ ಸುತ್ತವರೆದು ಹರಿಯುವ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಹಬ್ಬ ಬಲುಜೋರು; ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ವಿಶೇಷ ಸಡಗರ. ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಹೊಸಹೊಸ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿ ತಂಬಿಟ್ಟು ತಯಾರಿಸಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬದಡುಗೆಯ ತಯಾರಿ ಜೋರಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗುವಂತೆ ಸಾರಲು ಮಾದಯ್ಯ, ಊರಿನ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಊರಿನ ಕೊನೆಯ ಬೀದಿಯವರೆಗೆ “ಎಲ್ಲಾ ತಂಬಿಟ್ಟು ಆರ್ತಿ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ರೆಡಿಯಾಗ್ರಪ್ಪೋ.....” ಎಂದು ತಮಟೆ ಬಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಗಿ ಸಾರುತ್ತಾನೆ. ಈತ ಸಾರಿದ ತಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ಎಣ್ಣೆ ಬತ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜಾಗಿರುವ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಮಾದಯ್ಯ ಮತ್ತೆ ತಮಟೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದು ಕೊನೆಯ ಬೀದಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಪಯಣ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಹಿಂದೆ ನೆರೆಯುವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಸರದಿ ಪ್ರಕಾರ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ದೇವರಗುಡಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಊರಿನ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ದೇವರಿಗೆ ಆರತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಊರಿನ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಕಾವೇರಿ ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಂಜೆಯವರೆಗಿನ ಹಬ್ಬದ ಪೂಜಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯ ತೀರದಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ.

ಹೀಗೆ ಊರಿನ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಉತ್ಸವವು ಬ್ಯಾಂಡ್ ಸೆಟ್ ಮತ್ತು ತಮಟೆ ವಾದ್ಯಗಳ ನಾದದಿಂದ ಕಳೆಗಟ್ಟಿತೊಡಗುತ್ತದೆ; ಜನರ ಉತ್ಸಾಹ ಮೇರೆಮೀರುತ್ತದೆ. ಬ್ಯಾಂಡ್ ಸೆಟ್ ಮತ್ತು ತಮಟೆ ಬಾರಿಸುವವರ ನಡುವೆ ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ತಾಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಇದನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಮನೆಯ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಆಸೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನೂ ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೆಜ್ಜೆಗೂಡಿಸಲು ಹಾತೊರೆದು, ಅಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ, “ನಾನೂ ಅವರ ಜೊತೆ ಕುಣಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ ಅಲ್ಲ”. ಆಗ ಅಮ್ಮ ಹೇಳುವುದು,

“ನೀನು ಹೆಣ್ಣು. ಗಂಡು ಹುಡುಗರಂತೆ ಉರ ಮುಂದೆ ಕುಣಿದರೆ ಜನ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ”. ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮುದುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಮ್ಮನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅಸಮಾಧಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಉತ್ಸವದಲ್ಲೂ ಈ ಕುಣಿತವನ್ನು ನೋಡುವ ವೇಳೆ ದೇವರು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಗನಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನೂ ಕುಣಿಯಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂದು ಹಲಬದ್ದೂ ಇದೆ.

ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲಾಗ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳ ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸುವಾಗ ವಿಷಾದ ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗ ಕಾಲ ಬದಲಾಗಿದೆ; ಮಹಿಳೆಯರು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದು ನಾವು ಅಂದುಕೊಂಡಾಗಲೂ ಹಿಂದೆ ಜಗ್ಗುವ ಈ ರೀತಿಯ ಸಣ್ಣ ಸಂಗತಿಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕುಗ್ಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರತೀ ಬಾರಿ “ನೀನು ಹೆಣ್ಣು, ಹಾಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನಟ್ಟುತ್ತವೆ. “ಸೀತೆಯು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಚೆಂಡು ಉರುಳಿ ಇಂದ್ರ ಧನುಸ್ಸಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಾಗ ಆಕೆ ಅದನ್ನು ಸರಿಸಿ ಚೆಂಡನ್ನು ತಂದಿದ್ದಳು. ಮುಂದೆ, ಅವಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ‘ಹೆಣ್ಣು ಮಾತ್ರ’ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ, ಅವಳಲ್ಲಿ ನಿಸಹಾಯಕತೆ ರೂಪುಗೊಂಡು, ರಾವಣ ಆಕೆಯನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ದಾಗ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದಂತಹ ಒಂದು ಅಸಹಾಯಕತೆಗೆ ಅವಳನ್ನು ತಳ್ಳಿತು” – ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಓದಿದ್ದು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಿನಿಂದ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಕನಸು, ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ಅದೇ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಹಬ್ಬ, ನನ್ನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ದೇವರ ಮೆರವಣಿಗೆ ತಮಟೆಯ ತಾಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಕುಣಿತದೊಂದಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸಾಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ನನ್ನ ಆಸೆ ಗರಿಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಆಸೆಯ ಗರಿಗಳು ಅಷ್ಟೇ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಮುದುಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತಮಟೆಯ ನಾದ ದೂರವಾಗುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ, “ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಕುಣಿದರೆ ಜನ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ” ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹಲವು ಸಲ ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದಿದೆ. ನನ್ನ ಅಮ್ಮನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮೂಲಪ್ರೇರಣೆ ಯಾವುದು? ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟು ನಡೆದುಬಂದಿರುವ ನಂಬಿಕೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲನೆಲೆಯಾಗಿರುವ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಮೌಲ್ಯಗಳೇ ಅಲ್ಲವೇ ಅಮ್ಮನ ಮೂಲಕ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು? ಅದು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೇ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಆಸೆಗಳು ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದೇ ಇಂಗಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು? ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ದೊಡ್ಡವಳಾದಂತೆ ಅಮ್ಮನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಈ ನೆಲೆಯಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ, ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಹಲವು ಚಳುವಳಿಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಾನೂನುಗಳು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಲಸಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಹಲವು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರು ಚಿಂತಕರು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಅಂತರಾಳದ ಸಹಜ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಇನ್ನೂ ಇದೆ ಅನ್ನುವುದೂ

ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. ಈ ರೂಢಿಗತ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ನಿಲುವು ನಿರ್ಧಾರಗಳೇ ಹಲವು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತವೆ.

ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಹಾತೊರೆದ ಎಳೆಯ ಮನಸು

- ಸುನಿತಾ

ಆಗ ತಾನೇ ನನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ತಿಳಿಯದ ಹುಡುಗಾಟದ ವಯಸ್ಸು. ಪಿಯು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಮದುವೆಯಾದ ನಾನು ಅಮ್ಮನ ಮನೆಯಿಂದ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅಮ್ಮನ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣ, ಪ್ರೀತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಕಾಳಜಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನ ಉಟದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನ ತುತ್ತು ಮರೆಯಲಾಗದ್ದು. ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಬೇರೆ ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಮನೆ ಇಲ್ಲದಕ್ಕೆ ನಾವು ಅಜ್ಜಿ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದೆವು.

ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು - ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯ ತುಂಬಾ ಇತ್ತು. ಅಂದರೆ, ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಉಟ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಉಟ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ. ಇದು ನನಗೆ ಬಹಳ ಬೇಸರ, ಸಿಟ್ಟು, ಅಸಮಾಧಾನ ಉಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ನನಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೇಗ ಉಟ ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ, ಏನೇ ಆಗಲಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಯಾರಿಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ಉಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ವ್ಯಾಪಾರ

ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಹಸಿವಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಸಿಯುವ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆ ಎದುರಿನ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ರಾತ್ರಿ ೧೧ ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಉಟ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದೆಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ಕಸರತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮನರಂಜನೆ ಅಥವಾ ಸಮಯ ಕಳೆಯುವ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಅವಕಾಶ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಟ ಬಡಿಸುವುದು. ಮೊದಲೇ ಹಸಿವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಉಟ ಬಡಿಸಲು ತಾಳ್ಮೆ ಮತ್ತು ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲು ಮತ್ತು ಒಂದು ಕಡೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬಡಿಸುವುದು ಕೂಡ ನನಗೆ ಆಗದಿರುವ ಕೆಲಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬಾರದು, ಯಾರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ. ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಏನೇ ಇರಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಮುಂದಾಳತ್ವ. ನಾನು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾರು ಜನರಿಂದ ಮಾತು

ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಹಿರಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಹಾಗೇ ಇದ್ದರು. ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

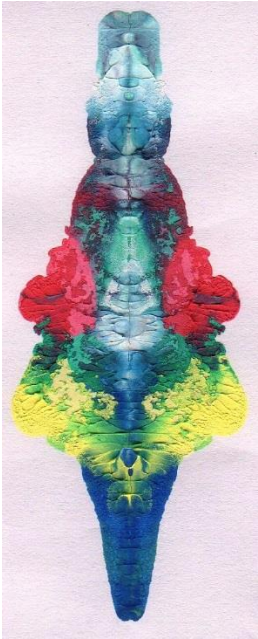
ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವು ಘಟನೆಗಳು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಗತಿಗಳು, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಹಿರಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ನನಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಉಟ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ನಾನು ಉಟ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅಂದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಸಿವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಂಶ ಮನೆಯ ಪುರುಷರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ತುಂಬಾ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ಕಾಳಜಿ ಕಂಡುಬರತೊಡಗಿದೆ. ನಮಗೆ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅರಿತು ಅದನ್ನು ನಾವು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ.

ಜಾತಿಯೊಂದಿಗಿನ ಈ ಪರ್ಯಾಯ

—ಶ್ರೀಲತ ಕೆ ಎನ್.

ಗೌಡರ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲ ಗೇಟ್ ತೆಗೆದು ಅಂಗಳದೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆತ ನೇರವಾಗಿ ಹುಲ್ಲು ಹೊದಿಸಿದ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯತ್ತ ನಡೆದ. ಅಲ್ಲೇ ಬಿದಿರಿನ ಸೂರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ್ದ ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ತಟ್ಟೆ ಲೋಟಗಳೊಂದಿಗೆ ಜಗಲಿಯ ಅಂಚಿಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತ. ಬಡಿಸಲು ಬಂದ ಮನೆಯೊಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ

ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಚಾಚಿದ. ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿದ ಮನೆಯೊಡತಿ ಮೇಲಿನಿಂದಲೇ ಒಂದಷ್ಟು ಅನ್ನ ಸಾರನ್ನು ತಟ್ಟೆಗೆ ಸುರಿದು ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಒಳನಡೆದಳು. ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಚೆಂಬಿನಲ್ಲಿ ತಂದ ನೀರನ್ನು ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಗ್ಲಾಸ್‌ನೊಳಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನಿಂದಲೇ ಸುರಿದಳು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಗದ್ದೆಕೊಯ್ಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಆತ ಐತ, ಆ ಮನೆಯ ಕೂಲಿಯಾಳಾಗಿದ್ದ. ಉಟ ಮುಗಿಸಿ, ತಾನುಂಡ ತಟ್ಟೆ, ಲೋಟಗಳಿಗೆ ಮನೆಯೊಡತಿಯಿಂದ ನೀರು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ತೊಳೆದು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ.

ನಾನಾತನನ್ನು ಮದುವೆ ಮನೆಯ ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನಿಂತು 'ವಾಲಗ' ನುಡಿಸುವುದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಮದುವೆ ಮನೆಯ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದವರು, ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರೆನ್ನದೆ ವಾಲಗದ ವಿಶೇಷ ನಾದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ನೆರೆದವರೆಲ್ಲರ ಉಟವಾದ ನಂತರ ವಾಲಗ ನುಡಿಸಿದ ಈ ಗುಂಪು ಉಟ ಮಾಡಲು ಹಿಂಬಾಗಿಲ ಬದಿಯಿಂದ ತೆರಳಿ, ತಾವುಂಡ ಎಂಜಲೆಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಎತ್ತಿದರು.

'ವಾಲಗ' ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಹಾಗೂ ಶುಭ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ನುಡಿಸಲಾಗುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಾದ್ಯಮೇಳ. ವಾಲಗದ ಮೋಡಿ ಮಾಡುವ ಮೋಹಕ ನಾದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕದವರಿಲ್ಲ. ಶುಭ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಜೀವಕಳೆ ನೀಡುವ ವಾಲಗಕ್ಕೆ ಮಡಿಮೈಲಿಗಳ ಹಂಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಈ ಜಾನಪದ ಸಂಗೀತ ಕಲಾವಿದರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನ ಮಾತ್ರ ನಿಕ್ಕಷ್ಟು. ಇವರು ಇತರರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಂಬತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಚಿತ್ರ ಇದು.

1986-87ರ ಸಮಯ. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ, ವೈರಮುಡಿ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದೆ. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಸಮುದಾಯ ಅಲ್ಲಿನ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಅರ್ಚಕ ವರ್ಗ. ಪಟ್ಟಣದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರು,

ದಲಿತರು ಕುಗ್ಗಿದ ಮೈಯವರಾಗಿ ಬದಿಗೆ ಸರಿದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಂಸಾಹಾರಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಿಗೆ ಮನೆಗಳೂ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಶೂದ್ರರು, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದವರಾಗಿದ್ದರು.

1987ರಿಂದ 1995ರ ತನಕ ಚನ್ನಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾಗ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ದಿನ. ನನ್ನ ನಂತರ ನೀರು ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದ ಮಹಿಳೆ ನಲ್ಲಿಯ ನೀರನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಹರಿದು ಹೋಗಲು ಬಿಟ್ಟು, ಕೊಡದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ನೀರನ್ನು ನಲ್ಲಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸುರಿದು ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೊಡವನ್ನಿಟ್ಟಳು. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನಾನು ನೇರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾಚರಣೆ ಇದು. ಲಿಂಗಾಯಿತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆಕೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯೊಡತಿ. ಆ ದಿನ ನಾನು ವಿಚಿತ್ರ ಅವಮಾನ, ಸಿಟ್ಟು, ತಳಮಳಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದೆ. ಇಂತಹವರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಿದ್ದ ನನ್ನ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿದ್ದ ಗಂಗಾಧರ್ ಅವರಲ್ಲಿ ನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಿಟ್ಟು, ಕೋಪತಾಪಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡು ಕೂಡಲೇ ಆ ಮನೆಯನ್ನು ಖಾಲಿಮಾಡುವಂತೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಮನೆ, ಅದು ಕೂಡಾ ಲಿಂಗಾಯಿತರದ್ದು. ಅದೊಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ನಮ್ಮ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುರಿದ ಮೀನಿನ ವಾಸನೆ ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡಿತು. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಾಕೆ 'ಗಬ್ಬು ವಾಸನೆ' ಎಂದು ಬೈದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೊನೆಗೆ, ಆ ಮನೆಗೂ ಗುಡ್‌ಬೈ ಹೇಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ.

ಮುಂದೆ, ನಾನು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ, ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶೋಷಣೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಯಣ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಸ್ಪಡಿಯಾಗಿದ್ದು, ಆಜ್ಞೆ ಪಾಲಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಿರುವ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ. ಕಾರಣವಿಷ್ಟೇ, "ನಮ್ಮ ಗುಡಿಸಲುಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ, ನಮಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ, ನಮ್ಮ ಹೆಣ ತಗೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಿಡ್ತಾ ಇಲ್ಲ, ಹೋಟೆಲ್ನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಗ್ಲಾಸ್ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದಾಟವಾಗಿದೆ, ಪೋಲೀಸರು ನಮ್ಮ ಕಂಪ್ಲೇಂಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಾ ಇಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಉಳುಮೆ ಮಾಡಲು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡ್ತಾ ಇಲ್ಲ, ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ನಿಂದ ನೀರು ತೆಗೆದಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ", ಹೀಗೆ ದೂರುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ಜನ ಯಾವುದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲೂ ಕಛೇರಿಯ ಕದ ತಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ "ರಕ್ತ ಸುರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವವರಿಗಾಗಿ ಬೆವರು ಸುರಿಸುವ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ನಮಗೆ ಬೇಕು" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಶೋಷಣೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರ ದಿನಚರಿಯಾಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಗಂಭೀರತೆಯ ಅರಿವಾಗಬಹುದು.

ಮುಂದೆ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯ. ಮಹಿಳೆಯರ ಗುಂಪಿನ ಮಧ್ಯೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಅಡಿಗಳ ಪ್ಯಾಸೇಜ್ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಅಂತರ ಹತ್ತಿರ ಬನ್ನಿ ಎಂದಾಗಲೇ ಅರಿವಾದದ್ದು, ಅದು ಸ್ಪರ್ಶ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ನಡುವಿನ ಬೇಲಿಯೆಂದು. ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಬೇಕಾದರೆ ಕೇಳಿ ಪಡೆಯಲು ಮೇಲ್ವಾರ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಇತರರು ಹೋಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇದು ನನ್ನ ಮತ್ತೊಂದು ಅನುಭವ. ಕೆಲಸದ ನಿಮಿತ್ತ ಮನೆ ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟಾಗ, ಮಾಡಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರನ್ನು ಮನೆಕೆಲಸದ ಸಹಾಯಕ್ಕೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗ - ಅದು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯ ಅನುಭವ. ತುಮಕೂರು, ಅರಸೀಕೆರೆ, ಕುಮಟಾ, ಗುಲ್ಬರ್ಗ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ 'ಜಾತಿ ಯಾವುದು? ನೀವು ತಿನ್ನುವವರಾ?' ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಯೇ ಮುಂದಿನ ಮಾತು. ಈ ಅನುಭವದಿಂದಾಗಿ, "ನೀವು ಮಾಂಸ, ಮೀನು ತಿನ್ನುವವರಿಗೆ ಮನೆ ಕೊಡುವಿರಾ?" ಎಂದು ನಾವಾಗಿಯೇ ಮನೆ ಯಜಮಾನರನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಧುಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವಿದ್ದಾಗ ಮನೆಯೊಡೆಯ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮನೆಖಾಲಿ ಮಾಡುವಂತೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿದ್ದ. ಮನೆ ಆವರ ಸ್ವಂತ ಬಳಕೆಗೆ ಬೇಕಿತ್ತಂತೆ. ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಸುಣ್ಣಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರೆದುರು 'ವಾಹ್, ಬ್ಯೂಟಿಫುಲ್' ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದ್ದೆ. 'ಹೌದು, ನೀವು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟರನ್ನ ಕರೆದು, ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಸುಣ್ಣಬಣ್ಣ ಹೊಡೆಸಿದ್ದಾರೆ, ಮಡಿಮೈಲಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ನೀವು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದವರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅವರು ಬೇಯಿಸಿ ಹಾಕೋದನ್ನ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಿರಂತೆ' ಎಂದರಾಕೆ.

ವೃತ್ಯಾಸ ತಿಳಿಯದ ನಾನು ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡಾಗಿದ್ದೆ. 'ನಿಮ್ಮ ತಿಮ್ಮಕ್ಕ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವಳು ಒಕ್ಕಲಿಗಳಲ್ಲವೇ?' ಎಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿದವರಂತೆ ಆಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು. ತಿಮ್ಮಕ್ಕ ಒಕ್ಕಲಿಗಳೇ, ತಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯಿತು ಆಕೆಯ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ.

ಬದುಕುಳಿಯುವಿಕೆಗಾಗಿ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಮರೆಮಾಚುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಇರುವ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ, ಎದುರಾಗುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸುಖವಿದೆ ಅನಿಸಿತು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ, ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಬರುವ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಬಣ್ಣ, ಅಂತಸ್ತು. ದೈಹಿಕ ನ್ಯೂನತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಕುಬ್ಜರಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕುಬ್ಜರಾಗಬೇಕಿರುವವರು ಈ ಎಲ್ಲಾ ನ್ಯೂನತೆಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವರ ಮಧ್ಯೆ ಕಂದಕಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವವರು, ತುಳಿವವರು, ತಾರತಮ್ಯವೆಸಗುವವರು, ಅಮಾನವೀಯ ವರ್ತನೆಯುಳ್ಳವರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು 'ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಘಟನೆ, ಹೋರಾಟ' ವಿಮೋಚನೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನೆ, ಇಂದು, ನಾಳೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇದು ಪ್ರಸ್ತುತ.

When is the END for discrimination?

-Gurunathagouda

To most, the imagination of an Indian village evokes a mental images characterized by stony pathways, fields and farmers, bullock carts, separate colonies on caste basis. There exist multiple discriminations. Suralikall village, where I was born and brought up, is no exception. The village is 8 km from Kamatagi, a city which 25km from Bagalkot, a district place.

I do not want to go for analysis of the facts and incidents I am writing in this article. I leave the analysis part to the readers.

What heightens the discrimination in my village is the separate colonies based on the caste groups; Lingayats, Kurubas, Muslims and Dalits. However, the Kurubas families are spread all over in the village. For dalits, there is separate colony, outskirts of the village. This gives the feeling that they are kept away from the village. They have very small homes; some were thatched. The surrounding environment of their houses is not healthy. The upper caste families will dump the animal waste. It was the responsibility of the dalits to dispose it the dead body of the animals in any home in the village. They used take the skin off and throw the body in the open space. It was so much pathetic to go around there. The condition was changed now.

In my village there are temples and a masjid. Anybody can access the temples and masjid, except dalits. Till today, I have never seen a dalit has made a try to enter the temples or a masjid. The dalits have separate goddess called Duragavva, but there is not temple built for Duragavva goddess. The name of the Goddess itself has an image of dalit. For all the important festivals, the dalist are required to

beat the tamate (small drum) which symbolizes that the festival has taken initiation. The dalits stand in front of the temples beating the tamate during the celebration of the festivals. On other common days, I have seen them waiting outside the temple for someone to give them Prasadam.

There is an open well in the village. The water is salty. The people use the water cleaning the cloth, for bath. The people wash domestic animals. You will see the women around the well in afternoon washing clothes. All the community people can directly access the well. They can step on the well and pull the water out using the thread. But there is no access for the dalits. They cannot even step on the well and pull the water out. They have to wait for someone to pull the water out and pour the water into their bucket. I have personal experiences of pouring the water into their bucket when I was a little boy. Back at home, I used to narrate the incident with my

mother and grand ma that I touched their bucket while pouring water. I was gently convinced saying, “You cannot touch their buckets”. I arrogantly asked, “What happens if I touch”.

have come?” he was much submissive when he asked. His voice was very low. He took a tea cup which was kept separately and washed it and stretched hands for tea. The Muslim poured tea into the cup. Dalappa finished tea, washed it again and kept it in the same place. This cup is reserved for all the dalits who come to drink tea.

One more extreme example of discrimination is teashop. A Muslim runs a tea shop in the village. Villagers and passersby drink tea in the shop. Once I was drinking tea with my friends in the same shop. It was in the evening, a dalit named Dalappa (45 years old, he is called Dalya in the village by the old and the young) came to the shop to drink tea. Looking at me he said, “Goudru, when you

Recently, I have been invited for dinner in Gouda’s family on a function. It is 8:00pm. I was having dinner sitting on the hallway along with other people in the village. At the same time, group of people, most of them were women, came in front of the home. 2-3 elderly persons called the boys who were serving dinner, asked them to bring the food for them. They sat on the muddy ground in the dark. Sweet, rice, sambar, chapathi, bhaji and etc. was served into their plate (they had brought plates, bowls from their homes). They are required to contribute their service of cleaning the plates, sweeping and etc. during the family functions. Reversely, I have not seen any person attending their family functions and marriage.

In my village, there is no single dalit who has studied 5th grade. Of course, there 2-3 dalits in my class in the lower primary. I do not know now where they have gone, what they are doing? I do not remember that they have fought for equal social standing. This is not only evident in my village, it is still in practice in the neighboring villages.

ಭಾಗ ಮೂರು: ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಮಾವ

ಮುಂಜಾವಿನ ಮೊದಲ ಬೆಳಕು ಒಡೆಯುವ ಮೊದಲು ಅಮ್ಮ ಎಚ್ಚರಾದರು. ಅವರು ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪನ ಕಡೆ ನೋಟ ಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಮ್ಮನೆ ಕೇಳಬೇಕಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆ 'ಎಚ್ಚರಾಯಿತಾ', ಅವರಿಂದ ಬಂತು. 'ಇನ್ನೂ ಒಂದೂ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಸದ್ದು ಹೊರಬಿದ್ದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಒಂದು ಸಲ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಇಬ್ಬರೂ ಗುಣಗುಣ ಪಿಸಪಿಸ ಹರಟುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ಬೆಕ್ಕು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು, ಹಾಗಾದರು ಅವಳು ಓಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಳು ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಇಟ್ಟು ಮಾತಾಡಿದರು. ಈಗೀಗ ಅವಳು ಮೊದಲಂತೆ ಹಂಬಲಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಬೆಳೆಯುತ್ತ, ತನ್ನಂತಾಗುತ್ತ ದೂರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬ ವ್ಯಥೆಯ ಎಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದರು. ಅದೆ ವೇಳೆ ಎದೆ ಮೇಲೆ ಮುರುಟ ಕೈಚಾಚಿ ಅರೆಗಣ್ಣಾಗಿ ಕಿವಿ ಎತ್ತಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವಂತಿದ್ದ ಅಮ್ಮನ ನೋಟ ಹರಿಯಿತು. 'ಈ ಮರಿಯನ್ನು ತಂದು ಅದರ ಅಮ್ಮನಿಂದ ದೂರ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ, ಅಷ್ಟೆ' ಎಂದು ಮಾತು ತಮಗೂ ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪನಿಗೂ ಮಾತ್ರ ಎಂಬಂತೆ ಆಡಿದರು. ಅವರ ಮಾತುಕತೆಗೆ ಕಿವಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಅವರ ಮುಖಭಾವ ಕಾಣುವ ಇರಾದೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ಅರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಮ್ಮ ನೋಟ ಸಂಧಿಸಿತು. ನಾನು ಮಗಳ ನೆನಪಿನ ಮಾದರ್ವತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದೂ, ಅವರು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯಪಡುವುದೂ ಸಮವಾಯಿತು. 'ಈ ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯೂ ಎಚ್ಚರವೂ ಒಂದೆ ಎಂಬಂತಿದೆಯಲ್ಲ' ಎಂದರು. ನನಗೆ ಮೈ ಜುಮುಗುಟ್ಟಿತು. ರಾತ್ರಿ ಇಬ್ಬರ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ನನ್ನ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮ ಆಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೈ ನಿಮಿರಿದ ನನ್ನ ಕೂದಲನ್ನು ಸವರುತ್ತ ಅವರ ಮುಖದ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ಯಿತು.

ನನ್ನ ಬಳಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹಾಗೆ, ನಿದ್ರೆಗೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ. ರಾತ್ರಿ ನಾನು ನಿದ್ರಿಸಿದಂತೆ ಇದ್ದಾಗಲೂ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾತೆಗಳು; ಅವನ್ನು ಹೊಂಚಿ ನುಂಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಲ್ಲಿಗಳು; ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಪೇಪರ್ ಡಬ್ಬಗಳ ಮೇಲೆ ಸರಪರ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಿರಲೆಗಳು; ಜಂತಿ, ಸಂದಿ, ಹಂಚಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆದಾಡಿ ಕಚ್ಚಾಡಿ ರಣರಂಪ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇಲಿಗಳು, ಮಧ್ಯೆ ಎಚ್ಚರಾದಾಗೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದು ಮಾತಾಡಿಯೆ ನಿದ್ರೆಗೆ ಜಾರುತ್ತಿದ್ದ ಅಮ್ಮ ಮತ್ತು ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪ; ಘೂಕ್ ಅಂತ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೊಂಬಿನ ಗೂಬೆ; ಇಲಿಗಳಿಗೆ ಸಮವಾಗಿ ಕಿರುಚಾಡಿ ಕಚ್ಚಾಡಿ ಹುಯಿಲೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಾವಲಿಗಳು; ಯಾವುದೂ ನನ್ನ ಕಿವಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಜಿನುಗಿದ ಬೆಳಕು ಹರಿಯಿತು ಅನ್ನುವಾಗ ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪ ಎದ್ದರು. 'ಬಾರೆ, ಮಗಳಿಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡ್ತೇನೆ' ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿ ಹೊರ ನಡೆದರು. ಮಗಳ ಜೊತೆ, 'ನನಗೊಂದು ಕನಸು ಬಿದ್ದಿದೆ, ಹೇಳ್ತೇನೆ ಕೇಳು' ಎಂದು ಕಥೆಕಟ್ಟಿ ಮಾತಾಡಿದರು. 'ನಾನೂ ಅಮ್ಮನೂ, ನೀನೀಗೀಗ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದಂತೆ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳಾ, ಬೇಸರಪಡ್ತಾ, ಬೆಣ್ಣೆಹಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಲ್ಲ ಬೆರೆಸಿ ತಿಂತಾ ಇದ್ದೆವು. ನಮಗೆ ತಿನ್ನುವ ಹಣ್ಣಿನ ರುಚಿಯೆ ತಿಳಿಯದ ಬೇಜಾರು. ಆಗ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೊಳೆದು ಬೆಣ್ಣೆಹಣ್ಣಿನ ಬಿತ್ತಕ್ಕೆ ಗಾಳಿ ಉಪಿ ಮಗಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬರಿಸು ಎಂದು ಮನೆಮುಂದೆ ನೆಟ್ಟೆವು. ಅಮ್ಮನೂ ನಾನೂ, ನೀರು ಎತ್ತಿ ಎತ್ತಿ ತಂದು, ಹುಯ್ಯಾಹುಯ್ಯಾ, ಮೊಳಕೆಬಂದು, ಗಿಡ ಆಗಿ, ಮರ ಆಗಿ, ಹೂವೂ ಆಗಿ, ಹಣ್ಣೂ ಆಗಿ, ನೀನು ಬಂದ ಮೇಲೆ ತಿನ್ನೋದಂತ ಇರುವಾಗ, ನೀನು ಬಂದೂ ಆಯ್ತು' ಎಂದರು. ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪ ಇದೆಲ್ಲ ನಡೆದದ್ದೆ ಎಂಬಂತೆ ನಕ್ಕರು. 'ಬಂದೆಬಂದೆ, ಬಂದೆಬಿಟ್ಟೆ, ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುವ ಮೊದಲೆ ಕಥೆ ಹೇಳೋಕಿದೆಯಲ್ಲ' ಎಂಬ ಮಗಳ ಧ್ವನಿ ಕಾತರಿಸಿ ಪಡೆದ ಅಕ್ಕರೆಯಂತೆ ಫೋನಿನೊಳಗಿಂದ ಕೇಳಿಸಿತು. 'ಎರಡು ಬೆಕ್ಕಿನ ಮರಿಗಳ ಕಥೆ ಇದೆ, ನೀನು ಬಂದರೆ ಆ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪಾತ್ರವೂ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಬರಲಿಲ್ಲ ಹಣ್ಣು ಇಲ್ಲ ಮಣ್ಣು ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಫೋನಿರಿಸಿದರು.

ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಏನಾದರು ಬೇಸರವಿದೆಯೆ, ಅದು ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯೆ, ಅದು ನನ್ನ ತಮ್ಮ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಚಿಂತೆಯಂತೆಯೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಆಗ 'ವೋಕ್ . . . ವೋಕ್ . . . ವೋಕ್' ಎಂಬ ಒಂದು ಕೂಗು ನಿಯತವಾಗಿ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪ ಆ ಕೂಗಿನ ನೇರ ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ, ಆ ಕೂಗಿನ ಜೀವ ಯಾವುದು ಎಂದು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾದರು. ಆ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನಾನಾ ಮರಗಳು ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದವು. ಎಡಬಲಕ್ಕೆ, ನನ್ನ ಪೇಟೆಯ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಎರಡು ಮೂರು ಉಪಕಟ್ಟಡಗಳಿದ್ದವು. ಆ ಧ್ವನಿ ಹಕ್ಕಿಯದ್ದೆ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತ ಅದರ ಮೂಲ ಯಾವ ಮರದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪ ಟಕಾಯಿಸುತ್ತ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಹುಡುಕು ಕಣ್ಣಾದರು. ಅವರು ಎಡಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿದಾಗ ಬಲಗಡೆಯಿಂದ ಎಂಬಂತೆ, ಮತ್ತೆ ಎಡಗಡೆಯೇ ಎಂಬಂತೆ, ಹಿಂದೆಯೇ ಮುಂದೆಯೇ ಎಂಬಂತೆ, ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಒಂದೇ ಸಮದಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿ

ಯಾವುದೋ ಹೊಸತು ಎಂಬ ಶಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪ ಹುಡುಕಿದರು. ಮರದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಎಸೆದಂತೆ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಯ ಧ್ವನಿ ಅದರ ಗಂಟಲಿಂದ ಹೊರಡುವುದೂ, ಸುತ್ತ ಮರ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ಕಂತಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಂದು ಎರಡು ಮೂರು ಕಡೆ ಇರುವಂತೆ ಭ್ರಮೆ ಪಡಿಸುವುದೂ ಆಯಿತು. ಹಿಪ್ಪುನೇರಳೆ, ಹೊಂಗೆ, ತೆಂಗು, ಮಾವಿನ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಾಡಿಸುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಧ್ವನಿ ಬೇಲದ ಹಣ್ಣಿನ ಮರದ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಿದರು. ಆ ಮರ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಎಲೆಮಯವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಕೊಂಬೆರೆಂಬೆಗಳ ಜಿಗ್ಗಾಗಿ ಆಗಸಕ್ಕೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಕಂಡಿಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಪರದಾಡಿದ ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ ನೇರ ಹಿಡಿದು ನಾನು ಕಂಡು ದೃಷ್ಟಿನೆಟ್ಟಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿದರು. ತನ್ನ 'ವೋಕ್' ಎಂಬ ಸ್ವರವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೂ ಕಳಿಸುವಂತೆ ಹಕ್ಕಿ ಮರದ ತುತ್ತತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಅದು ಒಮ್ಮೆ ಎಡಕ್ಕೂ ಒಮ್ಮೆ ಬಲಕ್ಕೂ ಕತ್ತು ಕೊಂಕಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ತಲೆಯನ್ನೂ ಪುಕ್ಕವನ್ನೂ ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೂಗುವ ಮೊದಲಿನ ಅದರ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಅದರ ಎರಡು ಕೂಗಿನ ಮಧ್ಯೆ ಅಂತರ ಇತ್ತು. ಎಲೆ ಜಿಗ್ಗಿನ ಮಧ್ಯೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಕಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂಚಿ ಬಿಳಿ ಕಂದಿನ ಹೊಟ್ಟೆ, ಬಿಳಿ ಹಸುರಿನ ರೆಕ್ಕೆ, ನೀಳ ಎಲೆಯಂತ ಪುಕ್ಕವಿದ್ದ ಆ ಹಕ್ಕಿಯ ಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದೂ ಹಿಡಿಯದಂತಾಗಿ ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪ ಪರದಾಡಿದರು.

ಅವರ ಪರದಾಟ ಉಲ್ಟಾಣಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ಬಂದ ಅಮ್ಮ, 'ಏನು, ಬೆಳಗ್ಗೆಯೆ ಆಕಾಶ ನೋಡುವ ಕೆಲಸ? ದನಕರುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೊರಗೆ ಕಟ್ಟಾಯ್ತಾ? ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಾಯ್ತಾ? ಹೀಗಾದರೆ ನನಗೆ ವ್ಯವಸಾಯವೂ ಬೇಡ, ದನಕರು ನಾಯಿಗಳೂ ಬೇಡ. ಈಗ ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಬೆಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಹೊತ್ತು

ತಿರುಗುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೀರಿ' ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾ ಗದ್ದಲವನ್ನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕ ವ್ಯವಹಾರಸ್ಥರಂತೆ ಕಂಡಕ್ಕರನನ್ನ ನಿಭಾಯಿಸಿದವರು, ರೋಷದ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಧ್ವನಿ ಮಾತ್ರದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದವರು, ರಾತ್ರಿ ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪನ ಜೀವದಲ್ಲಿ ಜೀವವಾಗಿ ಇದ್ದವರು, ಈಗ ಸಿಡಿಮಿಡಿಯಿಂದ ಏನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟ. ಒಮ್ಮೆಗೆ ಬಳಿಬಂದು ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪನ ಹೆಗಲಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿ, 'ಹುಲ್ಲು ಮಾಡ್ತೇನೆ. ಹೊರೆ ಎತ್ತಿ ತರೋದಿಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಡಿ. ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಆದ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೂ ಇದ್ದೇನೆ' ಎನ್ನುತ್ತ ದಡದಡ ನಡೆದರು. ಅಮ್ಮನ ಈ ಕೊನೆಯ ಮಾತುಗಳು ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಗೆಲುವು ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಿ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಿಂದ ತೋಟದ ಕಡೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಮ್ಮನ ತೋಳಿಂದ ಅವರ ಕಡೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದೆ.

ಗಡ್ಡದ ಅಪ್ಪನ ಮುಖ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಎನಿಸುವಷ್ಟು ಅರಳಿತ್ತು. ಅವರು ಗೇಟಿನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ, 'ಅಮ್ಮಾ' ಎಂದು ಮನೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತ, 'ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಮಾವ ಬರ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರಾದಂತೆ ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿದರು. ನಾಯಿಗಳು ಬೊಗಳಿದವು. ಬಹಳವೇ ಸುತ್ತಾಡಿದವರಂತೆ ಸಣ್ಣ ಜೀವದ, ಗಲ್ಲದ ತುದಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗಡ್ಡವಿದ್ದ ಒಬ್ಬರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಚೀಲವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ನಗುಮುಖರಾಗಿ ಮನೆಯತ್ತ ಬಂದರು. ನಾಯಿಗಳು ಬೊಗಳುವಿಕೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ, ಅವರನ್ನೆ ನೋಡುತ್ತ ಸಣ್ಣಗೆ, 'ಬೊಕ್ ಬೊಕ್' ಎಂದು ಬಾಲವಾಡಿಸಿದವು. ಅಮ್ಮ ಬಂದವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಮ್ಮುಖರಾದರು.

ನವ ತಾರತಮ್ಯದ ಮೊದಲ ಪಾಠ...

—ಶಡ್ಕರಿ

ನಾನಾಗ ನಾಲ್ಕನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಒಂದು ಸಂಜೆ ಅಮ್ಮ ಯಾರದ್ದೋ ಮನೆಗೆ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಪೂಜೆಗೆಂದು ಹೋಗಿದ್ದವರು ಕಣ್ಣೀರಾಕುತ್ತಾ ಬಂದರು. ತಮ್ಮ ಬದುಕಲ್ಲಿ ನೊಂದು ಬೆಂದು ತುಂಬಾ ಗಟ್ಟಿಗಿತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಅಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುಲಭಕ್ಕೆ ಬರುವಂತದ್ದಲ್ಲ. ತುಂಬಾ ಗಾಭರಿಯಾದ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತುವರಿದು ಏನಾಯ್ತೆಂದು ಕೇಳಿದೆವು.

ಅಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರು ಪರಿಚಯವಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರಲು ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬರು ಅವರ ಮನೆಯ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಪೂಜೆಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದರು. ಇವರೂ ತುಂಬಾ ಖುಷಿಯಿಂದಲೇ ಹೋಗಿದ್ದರು.

ಅಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಿಳೆಯು ತುಂಬಾ ಅದ್ದೂರಿಯಿಂದ ಪೂಜೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರಂತೆ. ತನ್ನ ಬಂಧು ಬಳಗವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆದಿದ್ದರಂತೆ. ಪೂಜೆ ಮುಗಿಯಿತಂತೆ. ಪ್ರಸಾದ ಕೊಡುವಾಗ ಅವರ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರಿಗೆ ಸ್ಪೀಲ್ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಆ ಮಹಿಳೆ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಬಾಳೆ ಎಲೆ ಹುಡುಕಿ ತಂದು ಕೈಗಿಡದೇ ನೆಲದ ಮೇಲಿಟ್ಟರಂತೆ.

ಅಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ಪ್ರಸಾದ ಸೇವಿಸಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಕಾದಿದ್ದವರಂತೆ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಆ ಬಾಳೆಯೆಲೆ ಹೊರಗೆ ಬಿಸಾಡಲು ತಿಳಿಸಿದರಂತೆ. ಅಮ್ಮ ಬಿಸಾಡಿ ಕೈ ತೊಳೆಯಲು ನೀರು ಕೇಳಿದರೆ ಅವರುಗಳು ಶೌಚಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಚೊಂಬು ಅಲ್ಲೇ ಇದೆ ಬಳಸಿ ಎಂದರಂತೆ.

ಅಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಕೈ ತೊಳೆಯುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ ಅಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡ ಮತ್ತೊಂದು ದೃಶ್ಯ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತಡೆದಿದ್ದ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸದೇ ಇರಲಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಅಮ್ಮ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಗೋಮೂತ್ರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದ ಆ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಕಾಲಲ್ಲಿ ನೆಲ ಸಾರಿಸುವ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಒರೆಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.

ಅಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಇಂದಿಗೂ ತುಂಬಾ ಕಾಡಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದೇ! ನಾವು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಭದ್ಧತೆಗೆ ಶಿವನ ಪೂಜಿಸುವ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದವರು, ಆಕೆ ಭ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಷ್ಟೇ. ಅಮ್ಮ ಅವರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿರೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕರೆದು ಈ ರೀತಿಯ ಮಾನವ ವಿರೋಧಿ ಅಸಹಜತೆ ಮೆರೆದು ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಆಕೆ ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ನಮಗಾಗಿಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ.

ನನಗೂ ಇದು ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಕಿವಿಯಾರೆ ಕೇಳಿದ ಮೊದಲ ಮಾನವ ತಾರತಮ್ಯದ ಪಾಠ. ಅದೂ ಅಮ್ಮನ ಕಣ್ಣೀರ ಹನಿಯ ಪ್ರಾಕ್ಷಿಕಲ್ ಮೂಲಕ. ಅಂದು ಕೇಳಿದ, ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಈ ನೈಜ ಪ್ರಾಕ್ಷಿಕಲ್ ಪಾಠ ಮಾನವ ಸಹಜವಾದ ಭಾವನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೆತ್ತಮ್ಮನ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಮಗನೊಬ್ಬ ಮರೆಯೋದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

ಶ್ಯಾಮಲೆಯೊಬ್ಬಳ ಸ್ವಗತ

-ಉಷಾ

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಡಗರ. ಕುಟುಂಬದ ಮೊದಲ ಮೊಮ್ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ಖುಷಿ. ಸುತ್ತೆಲ್ಲಾ ಸರಬರ, ಮಗು ನೋಡಲು ಬಂದ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರ ಓಡಾಟ, ಸಪ್ಪಳ, ಮಾತುಕತೆ. ಹೊರಗೆ ಜೋರು ಮಳೆ. ಹೆತ್ತು ಮಲಗಿದ ಬಾಣಂತಿ, ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲೇ ಹಸುಗೂಸು. ತೆರೆದೂ ತೆರೆಯದ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರವೇಶ ಇರದ ಚಿಣಿಮಿಣಿ ಬೆಳಕಿನ, ಸ್ನಾನದ ಎಣ್ಣೆ, ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ, ಔಷಧಗಳ ಪರಿಮಳ ತುಂಬಿದ ಪುಟ್ಟ ಬಾಣಂತಿ ಕೋಣೆ. ಮಗುವಿನೊಂದಿಗೆ ಆಡಲೆಂದು ಕೋಣೆಯತ್ತ ಸುಳಿಯುವ ಬಾಣಂತಿಯ ಕೊನೆಯ ತಮ್ಮನಿಗೋ ಪುಟ್ಟ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲ. ಒಳ ಬಂದು ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿದವನೇ ಅವಾಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ, “ಎಂತ ಬೇಬಿ ಇದು? ಒಳ್ಳೆ ಇಲಿ ಮರಿ ಹೆತ್ತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ಯಲ್ಲಾ ನೀನು?” ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಅಮ್ಮ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ನನ್ನ ಚೆಲುವೆ ಅಮ್ಮನ ಬಿಳಿ ತೋಳಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಿಗೆ ಮಲಗಿದ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡ ನನ್ನ ಮಾಮ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಹೀಗೆ ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದಿದ್ದರಂತೆ. ಅದುವರೆಗೆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಕಪ್ಪಿನವರಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬೆಳ್ಳಗಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ನಸುಗಪ್ಪು, ಅಪ್ಪನ ಮೂವರು ತಂಗಿಯರೋ ಉದ್ದ ಜಡೆಯ ಬೆಳ್ಳಗಿನ ಸುಂದರಿಯರು. ಅಮ್ಮನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಮೊದಲ ಮೊಮ್ಮಗು. “ಕಪ್ಪು ಮೊಮ್ಮಗಳು”.

ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನನ್ನ ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರು. ನಾನು ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯರ ಜೊತೆ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ನನ್ನ ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯರ ಕೆನ್ನೆ ತಟ್ಟಿ ಮುದ್ದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನಗೆ ಬರುವ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರಾದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ನಾನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ‘ಕಪ್ಪು’ ಎನ್ನುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ಅದಾಗಲೇ ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕುಟುಂಬದವರು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ಸೇರುವ ಹಬ್ಬ ಆಚರಣೆಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬಳು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲಾದರೊಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೀಳರಿಮೆ ಕಾಡಿದ್ದುಂಟು.

ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಕುಟುಂಬವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅಮ್ಮನ ಓರಗೆಯ ಕೆಲವರು ಅಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು, “ಎಂತ ಬೇಬಿ ಇದು? ಈ ಮಗಳು ಕಪ್ಪು?” ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ನನಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಮ್ಮನ ಜೊತೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ “ಹೌದಾ? ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಾ?” ಎಂದು ನನ್ನ ಮೈಬಣ್ಣದ ಕಡೆ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ನೋಟ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನನ್ನು ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಅಜ್ಜ, ನನ್ನ ಅಮ್ಮನ ತಂದೆಯವರು, ನಾನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬರುವಾಗ “ಕಾಗೆ ಮೀಯ್ತಾ ಮಗ?” ಎಂದು ತಮಾಶೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಅಜ್ಜ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಮಾಶೆಯ ಮಾತುಗಳು ನನ್ನನ್ನು ನೋಯಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹಾಗೆಯೇ, ಅದು ನನ್ನ ಶಾಲಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಎಂದೂ ಕಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಓರಗಿಯವರು ನನ್ನನ್ನು ಹಾಗೆ ಕಂಡ ನೆನಪೇ ನನಗೆ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನನ್ನ ಅಮ್ಮ ಐದನೆಯ ತರಗತಿಯ ಮಕ್ಕಳು ತಿಳಿದಿರುವಷ್ಟನ್ನು ನನಗೆ ಕಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಫೇಮಸ್' ಇದ್ದೆ. ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಓದುವಾಗ ಮೇಲಿನ ತರಗತಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಾನನ ನೋಟ್ ಬುಕ್ ಗಳನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಶಿಕ್ಷಕರು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸೈನ್ಸ್ ಲ್ಯಾಬ್ ನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಸ ಪಾಠವೊಂದನ್ನು ಶುರು ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಕನ್ನಡ ಟೀಚರ್ ನನ್ನಿಂದ ಇಡೀ ಪಾಠವನ್ನು ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಓದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಆತ್ಮ ಸಮ್ಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದವು. ನಾನು ಬೆಳೆಯುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕೀಳರಿಮೆ ಕಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಶಿಕ್ಷಕರು. ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ನಾನು ಕಲಿತ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಓದು.

ಮುಂದೆ, ತಮಾಶೆಯೆಂದರೆ, ನಾನು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೂ ನಾನು ನನ್ನ ಅಮ್ಮ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸಂಗಾತಿಯೊಂದಿಗೆ ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಹೊರಗೆ

ಹೋಗುವಾಗ ಹೊಸ ಪರಿಚಯಸ್ಥರು ನನ್ನನ್ನು 'ಸೊಸೆ'ಯೆಂದೂ ಅಮ್ಮನಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ನನ್ನ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನು ನಮ್ಮಮ್ಮನ 'ಮಗ'ನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದಿತ್ತು.

ಬಿಳಿ ಮೈಬಣ್ಣದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಮೈಬಣ್ಣ ಕುರಿತ ಅಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಿನ ಕೀಳರಿಮೆ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಗ್ರಹಿಕೆ ಕ್ರಮೇಣ ನಾನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ನನ್ನಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಿತ್ತು. ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಒಳಿತಿಗೂ, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಕೆಡುಕಿಗೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಬಳಸುವುದರ ಕುರಿತು ನಾನು ಹಲವು ಬಾರಿ

ಚಿಂತಿಸಿದ್ದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸೌಂದರ್ಯ ಕುರೂಪಗಳ ಮಾನದಂಡವನ್ನಾಗಿಸುವುದರ ಕುರಿತು ಕೂಡ. ಕಪ್ಪುಜನರ ಜನಾಂಗೀಯ ಹೋರಾಟದ ಘೋಷ ವಾಕ್ಯ "ಬ್ಲಾಕ್ ಇಸ್ ಬ್ಯೂಟಿಫುಲ್ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡಿದ್ದಿದೆ. ಕಪ್ಪು ಜನರ ನಡುವಿನಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕ್ರೀಡೆ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಅನನ್ಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಬೆರಗಿನಿಂದ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ತಾರತಮ್ಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದ ಹಲವು ಹೋರಾಟಗಾರರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾರತಮ್ಯ ಕೀಳರಿಮೆಗಳಿಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿದ, ತಮ್ಮಲ್ಲಿನ 'ಕೊರತೆ'ಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ 'ಬಲ'ವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋರಾಡಿದ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ತವಾಗಿ ಕಂಡಿರುವುದು - "BLACK IS BEAUTIFUL" !

Bayalu Coordinators at your place for any query or support;

Bangalore: Asha Rai – asha.rai@azimpremijifoundation.org

Yadgir: Guru Moger – guru.moger@azimpremijifoundation.org

Mandya: Gopalakrishna – gopalakrishna@azimpremijifoundation.org

Gulbarga: Gururaj Nargund – gururaj.nargund@azimpremijifoundation.org

Pls write to us with your feedback to bayalu@azimpremijifoundation.org